

නාම රුප පවත්වයා සළායතනං
ඒතකොට මෙන්න මේ විස්දේශුතයයි
නාම රුපයයි දෙක ආයතන හයක්ද
(6) සම්පූර්ණ වෙනව. මොනවාද, රුප
දක්නා වක්වූ ප්‍රසාදය, ගබ්ද අසන්නා
වූ සෝත ප්‍රසාදය - සෞතායතනය. ඒ
වගේම ගද සුවඳ දැනගන්නාවූ
ගන්ධායතනය - සාන්ප්‍රසාදය. රස
දැනගන්නා වූ ජීවිත ප්‍රසාදය -
ජීවිතායතනය. ඒ වගේම ස්ථරී
දැනගන්නා වූ කාය ප්‍රසාදය -
කායායතනය. ඒ එක්කම සැමදේකට
සම්බන්ධ සිත - මතායතනය. මේ
ආයතන හය ඇති වුතේ නාම රුප
පිහිටීමෙන්. ඒ නිස්සි නාම රුප
පවත්වයා සළායතනං කිවේ.

Lithira

lithira 2008@yahoo.com.

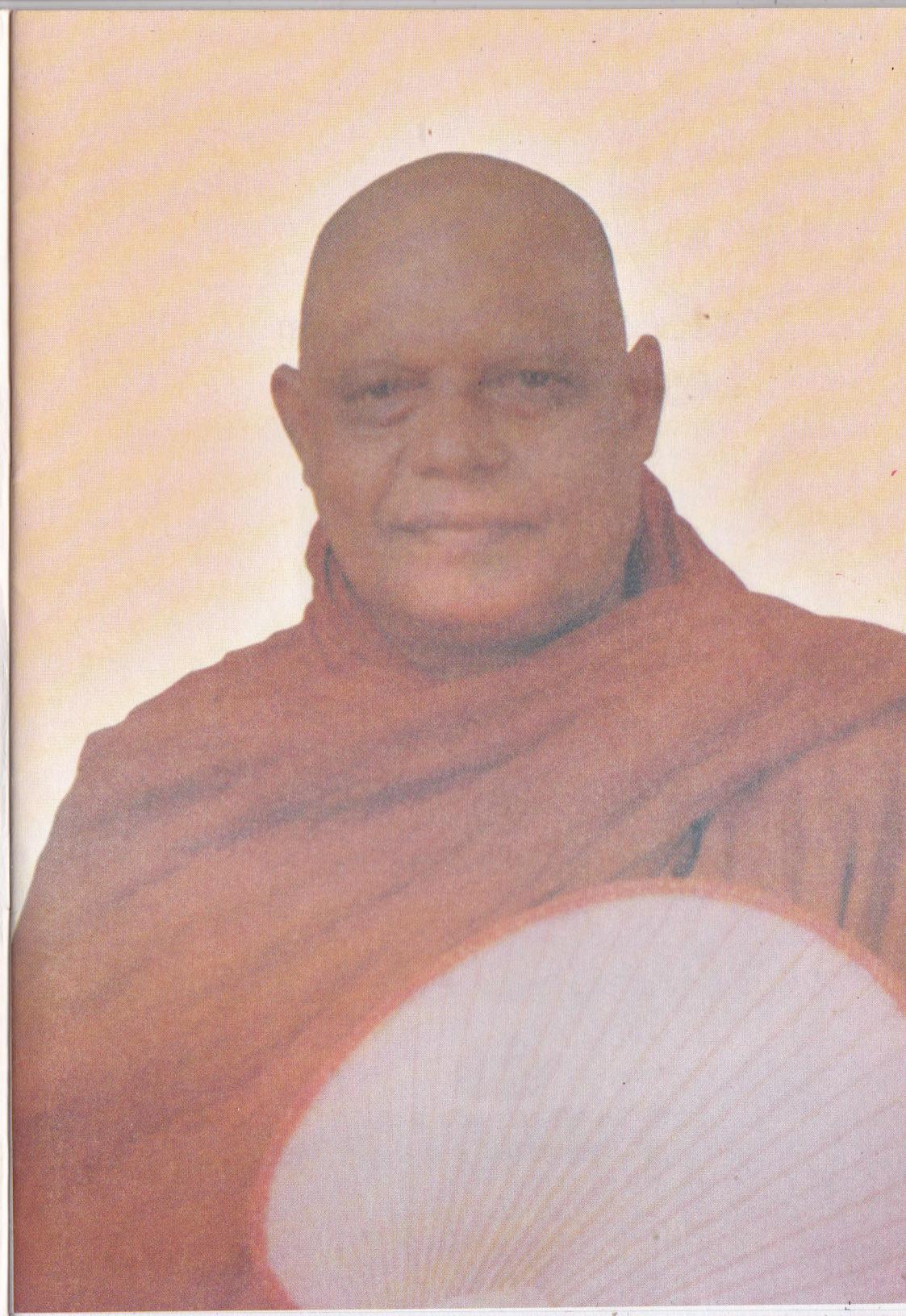
Bh 143B
108

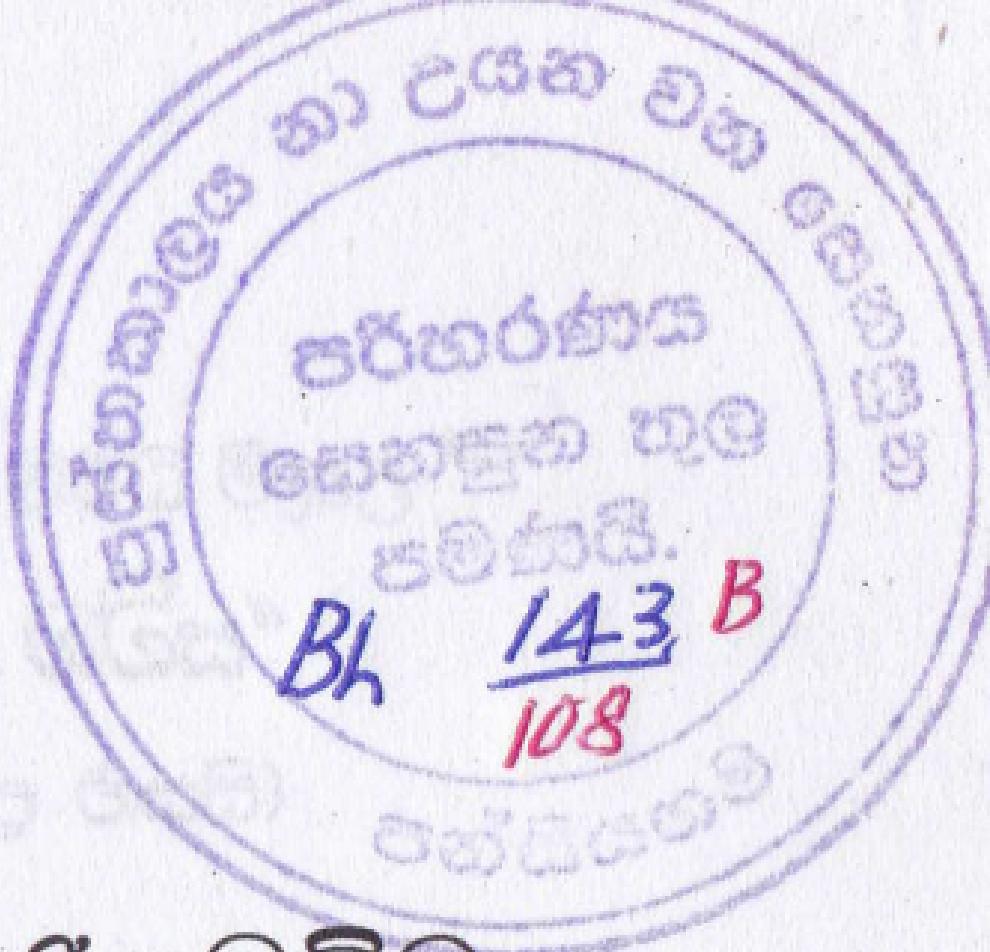
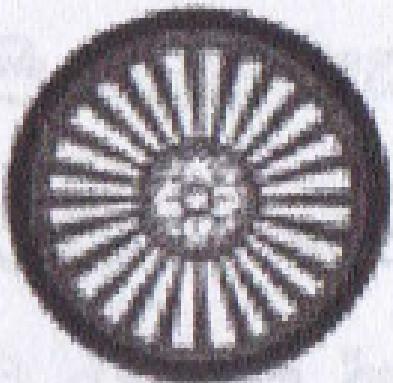

පරිච්ච කමුෂ්තාදය

වනවාසී තිස්ස
තෙරැණ්ණේගේ කරාව

දේශකයාන්වහන්සේ
ශ්‍රී ලංකා රාමස්ස්ද මහා නිකායේ
ශ්‍රී කලුෂාණී යෝගාගුම සංස්ථාධිපති මහෝපාධය,
ත්‍රිපිටක වාගිෂ්වරාචාර්ය සාසනධිපති
මහා කම්මධියානාචාර්ය
අති ප්‍රාර්ථ තා උයන් අරියඩම්ම ස්රේචර

ජාත්‍යන්තර කාලගේ විෂ පොත් සංඝලී

ලිතිරා දේශමලදානයක් ලෙස පිළිගන්වීමේ බැංකියෙනි.

“සබල දානං ධලිල දානං ජීනාති”

(සියලු දානයන් පරදාවා ධර්ම දානය ජය ගති.)

Lithira

න්‍රීපිටකාවායී මහා කම්මටියානාවායී
නා උයනේ අරියධම්ම ස්වාමින් වහන්සේ
විසින් දේශීත

11 වැනි ධර්ම දේශීතාව

ප්‍රධාන සමූහාදය

12 වැනි ධර්ම දේශීතාව

වනවාසී තිස්ස
තෙරැඹුළේගේ කතාව

ප්‍රථම මුද්‍රණය

ශ්‍රී. බු. ව. 2555 ව්‍ය. ව. 2011

මුද්‍රණය

ලිතිරා
© Lithira Printing Industries

306, ඇකුල්දෙණිය හංදිය,
නුගේගොඩ.

0718152131
0114921309

අතිරු නා උයනේ අරියධම්ම ස්වාමින් වහන්සේගේ
පෙරවදාන

නමා තස්ස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස //

සතර පද ගතාවක් තරම්බුද ශ්‍රී සඳධර්මය දේශනාකිරීමත් දහම් පොත්
කරවා ධර්මදානය පිරිනැමීමත් සියලුම ආම්ස දානයන් අභිජවා ජයගන්නා
බැවින් සබලදානං බමමදානං ජීනාති යයි සර්වයුදෙන් වහන්සේ දේශනා
කළ සේක. ප්‍රධාන සමූහාදය සහ වනවාසික තිස්ස රහතන් වහන්සේ ද
සම්බන්ධ අවස්ථා දෙකක දී මා විසින් අනුමෝදනා වශයෙන් දේශනා
කරනලද දම් දෙසුම් දෙකක් පිහිට්වන් වෙදා තන්දිසිලී සමරසේකර දෙස්කර
මැණියන් විසින් සිය අතින්ම පිටපත් කොට මුද්‍රණය කරවා මෙසේ ධර්මදානය
පිරිනැමෙනුයේ අසිමිත ධර්ම ප්‍රිතියෙනි.

නවීන විද්‍යාත්මක තාක්ෂණ මගින් ධර්මදේශනා තැරිගත කිරීම
බොහෝ වාරයක් නැවත නැවත ගුවණයට විශාල අනුග්‍රහයකි. ගැහුරු
දහමක් වුනක් පුන පුන පුන ඇසිමෙන් ගුවකයන් යම්තරමකින් හෝ
අවබෝධයට මහත් හේතුවකි. කාශයප බුදුසසුනේ දී වනසේනසුනේක
විසු දාර පිළුරෙක් වනවාසී සංසයා විසින් දිනපතා රාත්‍රී කාලයේ
සංශ්ක්‍රායනා කරන අභිධර්ම දේශනයට සිය දහස්වර සවන්දීමෙන් ජනිත
දානයම්පුයුක්ත කුළු හේතුවෙන් බුද්ධාන්තරයක් සඳදාවිලෝ සැපත්
විද, දැනු පාටලීපුතු නගරයේ මනුලොව ඉපදී ධර්මාගෝක රජසමයේ

දී මහා අස්සගුන්ත මහරහතන් වෙත පැවිදි වී එදිනම එකම ආසනයේ දීම අර්හත්වයට පත්විය. ගැඹුරු දහම ව්‍යවත් නිතර නිතර ඇසීමට ලැබීම එතරම් ආශ්වරයක් තෙදා.

ඉන්නිසා ධර්මය කැන්පත් කෙරන යන්ත්‍රපකරණ හා ලිපි ද්‍රව්‍ය නිපදවී සැමටත් මෙම ධර්මදානමය කුසල තේතුවත් සම්මා දිවියීයෙහි සිහිටා නිදාරිත් සුහිරිත්පුරා දෙලොව ජයගෙන ගාන්ත නිවත් සුවයෙන් සැනසීම අත්වේවා.

නවවැනි වරටත් මෙසේ ධර්මදානය පිරිනැමු පින්වත් නන්දීසීලි සමරසේකර දොස්තර මැණියන්ටත්, පින්වත් ජනාධිපති නිතියු ආතර සමරසේකර පියාණන්ටත්, පවුලේ දරු මූණුබුරු මිණිබිර සැමටත්, ධර්මදාන, භාවනා යාන, මුදුන්පත් වී ආයුරාරෝග්‍යා දී සැපතත්, දෙලොව සුව සෙතත්, ගාන්ත නිවත් සුවයත් සුවසේම සාක්ෂාත් වේවා!

“සඛෙ සංඝා භවනු සුඩින්නා”

මෙයට මෙතැනි,

නා උගෙන් අරියධම්ම ස්ථාන

2011-04-18

භැඳීන්වීම

මෙම පොත් ලිවීම මට ඉතා විශාල ආශ්වාදයක් ගෙන දෙන්නකි. මගේ සුළු අසනීප නිබියදීත්, නොයෙකුත් කාර්ය බහුල කරදර ඇති අවස්ථාවලදීත්, සිත එකලස් කිරීමට මට හැකිවනුයේ මෙම දේශනා ලිපිගත කිරීමෙන්ය.

මෙහි ඇතුළත් වන පළමුවන දේශනාව පරිච්‍ය සමූහ්‍ය දේශනාවයි. දේශනාව ඉතා බැරුම් ව්‍යවත් ස්වාමීන් වහන්සේගේ උපදෙස් පරිදි එය සිය දහස් වරක් එය කියවීමෙන් සිත යොමුකිරීමෙන් තරමක්වත් තේරුම් ගැනීමක් සිදුවෙනවා ඇතු. මට ඇවුරුදු පහලෙවක විස්සක සිට සංඛාර ගැන යම් අවබෝධයක් ලබාගන්ට නොයෙක් පොත් පෙරලා බැඳුවෙමි. නොයෙක් දේශනා වලට ද සවත් දුන්නෙමි. මෙම දේශනාව ද තැටිගත කිරීමේදී කිප විටක් අසා ඇතු. නමුත් මෙම ගුන්පය ලිවීමේදී එහි ඇති ලිහිල්ම තේරුම දක්වා ඇති බැවින් අනිකුත් ඒ පිළිබඳ විස්තර සම්බන්ධ කිරීමට මට හැකිවියද සිතමි. ස්වාමීන් වහන්සේ සංඛාර යන්න “මතුමත්තේ විපාක දෙන සත්‍යයක්. ඒ සඳහා තිබෙනව අපේ සන්නානවල වෙතනා විසි නමයක් (29) ” යයි වටහා දීම සාමාන්‍ය අයෙකුට යම් කිසි අවබෝධයක් ඇතිවීමට සැහැයුයයි සිතමි.

මෙම දේශනාවහි අග කොටසේ ඉතා සුළුකොටසක් තැටි ගත්තා නැතිබව පෙනේ. නමුත් පරිච්‍ය සමූහ්‍ය විස්තරය සම්පූර්ණ නිසා එය පොතට සැහැයුයයි මම සිතමි.

දෙවන දේශනා වනවාසී නිස්ස තේරුන්ගේ කරාවයි. මෙය කියවන්නාට ඉතා මිහිර දේශනාවකි.

මෙවැනි ගාමහිර දේශනා ලිහිල්ට දේශනා කිරීම අතිරු ස්වාමීන් වහන්සේගේ සංඛාර පුරුද්දක් හා ප්‍රණා භාග්‍යයක් යයි මම සිතමි. මෙයින්

ලැබෙන කුසල් බෙලෙන් උත්ත්වහන්සේට නිරෝගී සුවයන් දීර්ඝායුෂ්‍යන් ලබා මතු ප්‍රාර්ථනා පරිදි මුදුබවම අත්වේවා සි ගෞරවාදරයෙන් ප්‍රාර්ථනා කරමි.

මටත්, මාගේ ස්වාමිපුරුෂයා වන ආතර සමරසේකරටත්, මාගේ දු දරු මූණුපුරුෂ මිශ්‍යාවිරියන්ටත්, මෙලෙව පරලොව තියුණ් නිරෝගී හාවය ලබා කෙළවර ගාන්ත අමා මහා නිවන් සුවය ආත්වේවා සි ප්‍රාර්ථනා කරමි. අභාවප්‍රාප්ත අපගේ මධ්‍යිය සහේදර සහේදරියන්ටත්, එන් බලාපාරොත්තුවෙන් සිටින නැදැ හිතමිතුරන්ටත්, සහර දුකින් කෙළවර නිවන්සුව ප්‍රාර්ථනා කරමි.

මිට,

වෛද්‍ය නන්දියිලි සමරසේකර

30-01-2011

පරිවහ සමුප්‍යාදය

සමනා වක්‍ර වාළේපු - අනු ගණනා දෙවතා

සධමම් මූණිරාජසාය - සුජනනා සහ මොකඩිං

ධමමසාවන කාලො - අය හදනා ///

“ගම්හිරෝ වායා ආනන්ද පරිවහයමුප්‍යාදා ගම්හිරාවහාසාව එතසස ආනන්ද ධමමසස අනනුබොධා අපහිටෙවෙධා එවමය පජා තහනාකුලකජාතා ගුලා ගුණ්ඩිකජාතා මූණ්ඩ්බබඩත භාතා අපායං දුගගතිං විනිපාතං සංසාරං නාතිවනා ති”

ගුද්ධාවන්ත පින්වතුනි!

තුන්ලෝකාගු වූ, හාගාවත් වූ, අර්හත් වූ, සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ අනද මහා හිමිපාණන් වෙන වදාල මහා නිදාන සුතුයෙහි පායයක් මේ දේශනාව සඳහා මාත්‍යකාකරන්ට යෙදුනේ. ධරුම දේශනය සහ ධරුම ගුවණය නිවනට පිවිසීමේ දෙරවුවක් බව බෙදාධයන් වශයෙන් දන්නව. ධරුම දේශකයන් වහන්සේ ධරුමාආසනාරුස්ථිව ඒ ඒ සිඛපද දහසයක් හිතේ දාරාගෙන, පංච මහා අධිජ්‍යානයක් හිතේ දාරාගෙන, හස්ප පාද මුඩ විකාර තොදක්වා, අනා විහිත තොවී, දේශනා කරන බව හිතේ පිහිටුවාගෙන, කර්මස්පාන ශිරුපයෙන් දහම් දේශීම දේශකයන් වහන්සේට ප්‍රයු, පාරමිතාවක් මෙන්ම නිවනට පිවිසීමේ දෙරවුවක් බවට පත්වෙනව. ගුවක පිරිසන් කල්ප කේරී ගණනකින් අසන්න තොලුබෙන මේ අති උතුම් දුර්ලභ වූ මුද්ධ වවනය ඇසීමෙන්, මට මෙලෙව දියුණුව පරලොව සුගතිය, ගාන්ත නිවන පිණිස පවතිවා කියල කෙනෙක් ධරුම ජන්දය, ධරුම ගරුත්වය ඇතිකරගෙන අනා විහිත තොවී, දෙසවන් නමාගෙන, මූතුවැලක්, මැණික් වැලක් අමුණන්නා මෙන් දහම් පදයක් පදයක් පාසා සිතට තාගා ගනිමින් වටපිට තොබලා, උඩිම තොබලා, හස්ප විකාර මුඩ විකාර තොදක්වා, සමාධි

ගතවුවාක් මෙන් සාවදානව, දහම් ඇසීමෙන් ග්‍රාවක පිරිසට ප්‍රඟා පාරමිතාවක්, මග එල නිවන් පිණිස හේතුවන හාවනා මාර්ගයක් බවට පත්වෙනවා. ඒ නිසා අප දේපක්ෂය විසින්ම මේ ස්වල්ප වේලාවක් තුළ පවත්වන ධර්ම දේශනය එසේ නිවනට පමුණුවන දෙරුවුවක් බවට පමුණුවාගනිමින් ධර්ම ග්‍රවණය කරමු. ධර්ම දේශනා කරමු.

සමත්තා වක්ක වාලේසු යනාදී වශයෙන් දෙවියන්ට ආරාධනා කළාසේම, වර්ෂයක් පාසා පිළි අනුමත්දීන් කරවන, පිතර බෝද්‍රගමගේ මැතිතුමාණන්ද, ලිලියන් බෝද්‍රගමගේ මානාවන් ඇතුළු, පින් බලාපොරොත්තුවන නැදු දින් වෙතොත් ඒ සැමදෙනා ද, දහම්පදයකට සවන් දෙත්වා. මින් ලබන්නාවූ ආනිස්සය ද අනුමත්දීන් වෙත්වා. ඒ සැමදෙනාටත්, මේ සැමටත් මේ කුසලාතිස්ස බලයෙන්, ආයුරාගෝත්‍ර සැපත, සම්පරායික ස්වර්ග සම්පත්තිය ද, ධර්ම යාන, හාවනා යාන, ප්‍රතිපත්ති මුදුන් පමුණුවාගෙන, සිතු පැනු බෝධියකින් අඡරාමර ගාන්ත ලේකෝන්තර නිර්වාණ සම්පත්තිය ලාභ කර ගැනීමට හේතු උපනිශ්චය වේවා කියල ධර්ම දේශනයට සවන්දේමු.

මානා කළා වූ ධර්ම දේශනය අති දිර්ජ ධර්ම දේශනාවක්. එසේ නමුත් අත්‍යවශ්‍ය දහම් කොටක් අපි ඉදිරිපත් කරන්ට බලාපොරොත්තු වෙනවා.

මේ දේශනාව තියයෝන් දිසා නිකායේ 12 වැනි සූත්‍රය හැරියට හඳුන්වන මහානිදාන සූත්‍රයෙයි.

මානාකා කළ පායෙයෙහි කෙටි තේරුම මෙහෙමයි. "ගාමිනිරං වායං ආන්දු පරිවත සමූහාදා" ආන්දාය! මේ පරිවත සමූහාදාය ගාමිනිරයි. "ගාමිනිරං මහාසොව" ආන්ද මේ පරිවත සමූහාදාය ගාමිනිර බවක් ද දෙනෙනවා. "එනස්ස ආන්ද ධම්මස්ස අනුතුබොධා අපාටිවෙධා" ආන්දාය! මේ ගාමිනිර වූ, ගාමිනිරවහාස වූ පරිවත සමූහාදාය අවබෝධ නොකිරීම නිසා, ප්‍රතිවේද නොකිරීම නිසා, "එවමය පජා" මෙසේ මේ ලේක සකවයා "තනාකුලකජාතා" අවුල් වූ තුළ පන්දුවක් මෙන් ද, "ගුලාගුණ්ධික ජාතා" ඒ කියන්නෙ කෙදි අවුල් වූ වඩු කුරුල් කුඩාවක් මෙන් ද, "මුදුජජබඩජජාතා" මඟු තාණ, බුඩ් තාණ කියන අවුලෙන් අවුලට පත්වූ තාණ රාජියක් මෙන්ද අවුල් බවට පත්වී "අපායං දුගෙතිං විනිපාතං සංසාරං නාති වකාති" දුක බැවින් ආපාය නම් වූ විවශව පතිත වන බැවින් විනිපාත නම් වූ, ඒ වගේම දුකට පාතුවන බැවින් දුක්ගැනී

දුගති නම් වූ, අතරක් තැර පවත්නා බැවින් සංසාර නම් වූ, මේ ස්කන්ධ ලේකයෙන් අත නොමිදී, මේ සංසාරක දුකට පත්වීමට වෙනවා කියන එකයි මේ පායෙය තේරුම.

නැවත වරක් ආනන්දය, මේ පරිවතසමූහාදය ගාමිනිරයි. මේ ගාමිනිර වූ පරිවතසමූහාදය අවබෝධ නොකිරීම නිසා, ප්‍රතිවේද නොකිරීම. නිසා, මේ ලේක සත්ත්වයා, සත්ත්ව ප්‍රජාව අවුල් වූ තුළ පන්දුවක් මෙන්, අවුල් වූ මඟු තාණ බුඩ් තාණ රාජියක් මෙන්, අවුලට පත්වී අපාය, දුරගති විනිපාත, සංසාරය නො ඉක්මවති. කියන එකයි එහි තේරුම.

මේ දේශනාව පැවැත්වීමට හේතුව මේකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ සගරුවන පිරිවරාගෙන ජනපද වාරිකාවක වඩිදී කුරු රට කාල්මාජදමු කියන නියම ගමට වැඩම කළා. පින්වතුන් දන්නවා නේ කරමස්ථාන (21ක්) විසි එකක් වශයෙන් මහා සං්ඛ්‍යානිවාය දේශනා කළේ, මේ කාල්මාජදමු නියමිගමේ නේ. මහා සාරෝපම සූත්‍රය, මහා ප්‍රූණ්ණාම සූත්‍රය, සංඛ්‍යානිය ආදි ගැඹුරු දේශනාවන් ඒ දේශයේ පවත්වල තියෙනවා. මේ මහා නිදාන සූත්‍රයත් බොහෝ ගාමිනිරයි.

දිනක් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මේ කාල්මාජදමු නියමිගම සේනාසනයක වැඩ ඉදිදී හාගාවතුන් වහන්සේත් වැඩ ඉන්නව විවේකව. කාල්පනා කළා යම් කාල්පනාවක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ පරිවතසමූහාදයන් දේශනා කළා. මේ පරිවතසමූහාදය ගැඹුරුයි, ගැඹුරු බවක්ද වැටහෙනවා. නමුත් මට නම් ගැඹුරක් නැ මට මේක හිතෙන කොටම අවබෝධ වෙනවනේ ඉර හද වගේ. එවිට ලොකු ප්‍රිතියක් ඇතිවුනා. ප්‍රිතියක් ඇතිවෙලා සර්වඥයන් වහන්සේ ලැගට හිතින් කිවිවා හාගාවත් සර්වඥයන් වහන්ස! මේ පරිවතසමූහාදය ගාමිනිරයි. ගාමිනිර ආහාසයි කියල දේශනාවට සඳහන් වෙලා තියෙනවා. අනේ ස්වාමීන් වහන්ස! මට නාම් මේක නොගැඹුරයි, හිතෙන කොටම මට මේක ඉර හද වගේ වැටහෙනවනේ ස්වාමීනි!. එතකාට හාගාවතුන් වහන්සේ වඩාල "මා හෙවං ආන්ද අවව" ආන්දය එසේ නොකියව, "ගාමිනිර වායං පරිවතසමූහාදා" ආන්දය! පරිවතසමූහාදය නම් ගාමිනිරයි. "ගාමිනිරවහාසොව" ආන්දය! පරිවතසමූහාදය නම් ගැඹුරු බවක්මයි පේන්ට තියෙන්නේ. ආන්දය! මේ පරිවතසමූහාදය නැමති ධර්මය අවබෝධ නොකිරන නිසා සත්වප්‍රජාව අවුලට පත්වී සංසාරයෙන් එතෙර නොවී වාසය කරනවා. ඒකයි දේශනාවේ නිදානය.

ඉතින් මේ කල්මාපදම් තියම් ගම ගැනන් කෙටියෙන් අපි කියා තියෙන්ට වටිනව. කල්මාපදම් තියන්නේ පෝරිසාදය දමනය කළ තැන. පින්වතුන් අහල තියෙනව නේ මහා සුතසේම් ජාතක දේශනාව. මහා බෝධිසත්ත්වයේ කුඩා රටක සුතසේම් නම් කුමාරයෙක්ව සිටියා. ඒ කාලේ රාජධානී 101 ක් තිබුණා. ඒ රාජධානීවල කුමාරවරු එකම ගුරුවරයෙක් යටතේ හිඳුප් ඉගෙන ගත්තා. එයින් වැඩිමහල් කුමරුවා මහා සුතසේම් කුමාරයා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ. උන්වහන්සේ අතික් කුමාරවරුන්ට හිඳු ගුරුවරයෙක් හැරියටත් මේ ගුරුවරයාගේ අවසර පරිදේදන් උගන්වල තියෙනව. ඉතින් මේ කුමාරවරු 100 දෙනාම රටේ රාජ්‍යවලට ගිහින් රජකමට පත්වුනා. ඒ කාලේ අගනුවර බාරාණයි. බාරාණයිය රජවුනේ බුහුමදන්ත නම් රජකුමරා මේ මහා සුතසේම් බෝසතුන්ගෙන් ඒ රජකුමරත් ඉගෙනගන තියෙනව. ඉතින් මේ බෝසතාණන්ගේ ආහාසය නිසා මේ 101 දෙනාම බොහෝම සමගියි. යම් යම් විධියකින් බොහෝ දියාභාගවල රාජ්‍යය කළත් බොහෝම සමගියි. ඒ අතරට බුහුමදන්ත රජකුමාරයා දාරාජ ධර්මයෙන් රාජ්‍යය කළත් පුරුව හවයේ හේතුවක් නිසා. පුරුදේක් නිසා මාංශ ආහාරයට ගෙවුනා. කිහිම ආහාර වේලක් මාංශ නැතිව ගන්නා නැ. මස් නැතිව ගන්නේ නැ. නමුත් පෝයදාට මස් මැරීම සතුන් මැරීම පවා ඒ රටේ තහනම්. නමුත් මේ රජ්‍රුවුන්ට ඕනෑ නිසා අරක්කුමිය හැමදාම තියාගෙන තියෙනව. මේ අතරේ එක ද්‍රව්‍යක් පොහොට තිබුණ මස්කුටිරිය නැතිවුනා කුපුවෙක් බැහැගෙන ගිහින්. අන්තිමට අරක්කුමිය මොකද කළේ, රජ්‍රුවාවා තිරාභාරව ඉන්න බව දැනගෙන එදා කොහොවත් මස් කැලුලක් නැති නිසා සොහොනට ගිහින් එදාම මරණයට පත්වු සොහොන් දමාපු අඟිත්ම අඟිත් මෙත ගේරියකින් මස් කුවිරියක් කඩාගෙන ඇවිල්ල රජ්‍රුවුන්ට උයල පිහළ දුන්නේ. ඒ ආහාර ගත්තකාට මේ රජ්‍රුවුන්ගේ රසනහර එනාගිය මේ මස් දැකළ අරක්කුමියගෙන් ඇපුව මේ මොනවද කියල. මිහු වෙවුල වෙවුලා ආවා. හයවත්ට එපා මේක රස මිශුරු ආහාරයක් කියන්ට මේ ජාතිය කියාගෙන සිටියා. මේ පස්සේ අද පටන් හැමදාම මට මේ ජාතිය ඕනෑ. මෙන්න මිනිමස් කැමට ආරම්භ සූ ද්‍රව්‍ය රජ්‍රුවෙක්. අන්තිමේදී මෙත ගේර කොහොද හැමදාම සොහොනා. ඒ අතරට සිරගෙදරින් එක එක සිරකාරයෙක් නීඛාස් කරගන්නා ආකාරයෙන් සගවාගෙන ඇවිල්ල අප්පිද්ධිව රජවාසල් මුළුතැන්ගෙයි දී මරාගෙන මස් හදා රජ්‍රුවුන්ට දුන්නා. රජ්‍රුවුන්ගේ අණනිසා කාලාන්තරයක්

යනකාට හිරගෙදර හිස්වුනා. දුන් හිරේට යන කෙනෙකුන් නැ. හිරේට ගියෙන් ආපසු එන කෙනෙකුන් නැ. ඒ තරම්ම සැකසී රටවැසියන්ට. කිසි වරදක්නැ. කිසි කෙනෙක් වරදක් කරන්නෙන් නැ හිරගෙට යනවට. මේක මහ ජනතාවගේ කුකුසට හේතුවක් වුනා. අන්තිමේදී හිරගෙදර කිසිවෙක් නැති නිසා විධාන කළා හැමදාම හැන්දුවෙට රටවැසියන් කරමාන්ත වලින් වැඩි ඇරිල ගෙවල් බලා යනකාට අසුරු අස්සක හැංගිලා පස්සෙන්ම ගිහින් වැඩිහිට එක්කෙනෙක්ව මරාගන්ට කියලා දුන් වික්දවයක් යනගකාට හැම ගෙදරකම සොයනව අනේ අපේ අම්මා නැ, පියා නැ, මාම නැ, සිය නැ. අහවල් වෙලාවේ අහවල් තැනින් ආව. අන්තිමේදී රට වැසියා කණ්ඩායම වෙලා සැගවිලා මොහුව අල්ලා ගත්තා මබ කුමාගේ වරදක් නැ. රජ්‍රුරුවන්ගේ අණයි. රජ්‍රුරුවන් ලැයට ගිහින් කියා සිටිය මේ වරද රජ්‍රුරුවා පිළිගන්ත තමන්ගේ වරද. නමුත් මේ වැඩිනීම් අත් අරින්ට කුමති වුනේ නැ. රාජ්‍යය අත්හරින්ට කුමති වුනා. මහජනයා බොහෝම කිවිවා ස්වජාතික මාංශ අනුහව කිරීමේ ආදිනව. රජ්‍රුරුවා කිවිවා මට රාජ්‍යයක් ඕනෑ නැ. මේ අරක්කුමියයි, කුහුවයි, හැඳියකුයි දෙන්ට මම යනවා රටින් පිටවෙලා. අන්තිමේ රටින් පිටවෙලා කැලුවේ හැංගිලා ඉදල එක එක ද්‍රව්‍ය මනුෂ්‍ය සාතනය කරගන්නවා. අන්තිමේදී අරක්කුමියත් මරාගෙන කැවා. මේ අතර පෙර ජාතියක මිත්වෙවිව යක්ෂයෙක් මුණගැහිලා ඒ යක්ෂයන් මනුෂයෙක් වුනාට, යක්ෂයෙක් වශේ එවත් වෙන බැවින් ඔහුට දුන්න මත්තරයක්. ඒ මනුෂ්‍ය ජපකළාම අහසින් යන්ට පුළුවන්, නොපෙනී යන්ට පුළුවන් දුන් ලේඛියෙන් ගොදුරු සොයාගන්ට මාරුයක් පැදුනා. ඔය අතරේ එක් දනවත් බුහුමණයෙක් සෙනාගත් එකක යදි මනුෂ්‍ය ජපකරන්නේ නැතිව මේ දනවත් බ්‍රාහ්මණය බැහැගෙන උස්සගෙන වැට්කින් එනින කොට විශාල උලක් පතුලේ ඇතුළුනා. මිකන් පය පසාවුනා, හිරවුනා එතකාට බ්‍රාහ්මණයන් පණ බෙරාගෙන ගියා. මොහුව නැගිරින්ට බැ. අමාරුවෙන් ගැලුවීගෙන, ඇදීගෙන ඇදීගෙන ගිහින්, ලැය තුළගෙක් තිබුණා, ඒ තුළ ගෙන් ඉන්න දෙවියන්ට බාරයක් වුනා. දෙවියන් මේ මෙගේ කකුලේ තුවාලය හොඳ කරන්න. හොඳවුනාන් මේ මුළු ජම්බුද්ධීපයෙම සිටින රජදරුවන්ගේ ලේමස් වලින් ඩිලිපුජාවක් කරණව කියල බාර වුනා. දිනහතක් වනවිට ගස්වල කොළ පොතු තැලල බැංල සුව වුනා. දෙවියන්ගේ ආනුහාවය නිසයි සුවවුන් කියලා. නමුත් විශාල කැලුලක් ඇතිවුනා. අන්තිමේදී

මහු පිතුවා දැන් මම බාර එප්පුකරන්ට යිනෑ කියල මන්තු බලයෙන් අහසින් හිහිල්ල දැන් රජවරු 100ක ගෙනාවා. එක ද්‍රව්‍යින් ගෙනල්ල බිඳී ප්‍රජාවට මේ ගසේ අත් විද්‍රා එල්ප්‍රවා. හැබැයි මේ වැක්ෂයට අධිගෘහිත දේශීකා දුවක් සිටිය. එතුම්යට විශාල කණ්ඩාවුවක්, මෙව්වර පින් ඇති මෙව්වර නිවැරදි රජදරුවන් නිසා මේ අය අසාධාරණ පාපයක් කරගන්නවා නොදා, මගේ විමානයන් අපිරිසිදු වෙනවානේද කියල සතරවරම් දෙව්යන්ට හිහිල්ල කිවිවා. මෙන්න මේක වළක්වල දෙන්ට කියලා සතරවරම් දෙව්යෙය කිවිවා. අපට එක කරන්ට බැං සක්දේව රජ්පුරුවන්ට කියන්ට කියලා. සක්දේවි රජ්පුරුවෝ කිවිවා මටත් මේක වළක්වන්ට බැං. එකම එක පුද්ගලයයි ඉත්තේ. ඒ එක්කෙනාට විතරයි මේක වළක්වන්ට පුළුවන් කියලා. කුවුද ඇපුවා. මහා සුතසේය්ම රජතුමා. මේ පොරිසාදයා මහාසුතසේය්ම රජ්පුරුවෝ ඇල්ප්‍රවෙත නැ. එකට හේතුව තමා ඉගෙන ගත්ත කාලේ සිංහ ගුරුවරයෙක් වියෙන් උගේවල තියෙනව නො. ඒ ගුරු ගොරවය නිසා මහා සුතසේය්ම නැතිව අතික් රජ්පුරුවනුයි අල්ලාගෙන ආවේ. අන්තිමේදී මේ දිව්‍යාංගනාවට, දෙව්දුවට සක්දේවි රජ්පුරුවන්ගේ අණ ලැබුණ නිසා. අහසේ ගැනී ඉඳුල කිවිව පොරිසාදයාට. පොරිසාදයා! මේ බිලිපුරුවන් භාරගන්නේ නැ. මට මුසාවාදයක් කිවා. බොරුවක් කිවා. රටේ ඉත්තේ මක්කාම රජදරුවෝ ගේනවා කිවිවා, කෝ එක්කෙනෙක් ගෙනල්ල නැතේ, මහා සුතසේය්ම. දැන් ඉතින් මේ දේවතාවිය සියුහින්ම දැක්කනේ බොහෝම උනන්දුවෙන් මේ පොරිසාදයා අහසින් ගියා බොසතුන්ගේ රටට එදා බේස්තාණ් වහන්සේ පොකුණේ පැන් පහසුවන දච්ච. ඔක්කාම ආබරණ ගලවල පොකුණට බැස්ස විතරයි. එකවිම කඩාගෙන අහසින් පැන්න. අවමෙස් රියන් ප්‍රාකාරයකින් උඩින් පැන්නා. නමුත් බේස්තාණ් වහන්සේට බයක් ඇතිවුතේ නැ. පොරිසාදයා මම පොරෝන්දුවක් වෙලා තියෙනව කෙනෙකුට මොකද මම නිතර බණ අහන්ට ආසයි. මේ කෙනා බණක් ගොනාගෙන එනාව මට කියල තැගි ගත්ට. දැන් මේ බුෂ්මණයෙක් ගාරා 4ක් ගොනාගෙන ඇවිල්ල ඉත්තේ. මහුව කිවා මම නාගෙන එනක්ල ඉත්ට කියල. මම ඒ ඉල්ලීම ඉෂේ කරන්ට ඕනෑ. අත්හරින්ට මම නුඩ ලගත එනව කිවිව. මගෙන් අත්හරින්න ආය එයිද? මම සුතසේය්ම මගේ විවන දෙකක් නැ. ඒ නිසා හයවෙන්ට එපා. සැකයක් වෙන්ට එපා. මම ඒ ධර්ම ගාරා අහල මගේ යුතුකම් ඉටුකරල ඔබ ලගත එනව ආයෙමත්. පොරිසාදය පිතුව කමක් නැ කියල ගියා කමන්ගේ බිලිපුරු කරණ තැනාට බේස්තාණ් වහන්සේ ඒ බුෂ්මණයාගේ

ඒම දේශනා අහල, තැගි හේග දිල, මවිපියන්ට පා වැද්‍රා, ඒවශේම රාජ කුමාරවරුන්ට අවවාද කරලා, බිසේවරුන්ට අවවාද කරලා, ඔවුන් අඩා වැළපෙදී, අනේ යන්ට එපා එපා කියදී, උන්වහන්සේ ආවානෙ. ඒ හැම දෙනාටම කිවිව තමුන්නාන්සේලා හය වෙන්ට එපා, මම මහා සුතසේය්ම, මැස්සේක් මුදුරුවෙක්වත් මරණ තරම්වත් වරදක් නොකරණ හැටියට හික්මලව එන්නම්. හයවෙන්ට එපා. හැමෝම සනසලා ගියාත් මේ යන්නෙන නිකම් නොවෙයි. බේස්තාණ් වහන්සේගේ තියෙනව ආධ්‍යාත්මික ගක්තියක්. තමන් රක්නා ශිලය, තමන් වඩන ගුණධර්ම, මේවා ආවිර්ජනා කරමින්, සත්‍ය ත්‍රියා කර කර තමයි මේ වඩින්නෙ. පොරිසාදයාගේ හැවුනට තමාගේ විත්ත තරංග විහිදුව්මින් දමනය කිරීමේ ධර්ම ගක්තියක් වඩාගෙන තමයි මේ අහිතව වඩින්නෙ. මේ වෙලාවේ ශිනි මැලයක් ගහල මේ තැනැන්තා බිලි ප්‍රජාවට සුදානම්. සිංහ රාජයක් වගේ අහිතව හිහින් කරා කළා. පොරිසාදයා මම මේ මහා සුතසේය්ම ආවා, කරන්නට තියෙන වැඩි කරන්ට කියන කොටම තැනි ගත්ත. මෙන්න ධර්ම බලය කොට්ටුවර පුදුම දී, ලොවුතුරා බුදුවෙවලා ආලවික යක්ෂයා දමනය කළේ, සවිවක දමනය කළේ, අංගලිමාල දමනය කළේ, මේ වගේ සාංසාරික ප්‍රතිපත්ති උඩියි. පුරුදු කරගත්ත ධර්ම බලයෙන් ඒ අධ්‍යාපික පුද්ගලයන් දමනය කළ හැරී පුදුමයි. බේස්තාණ් කාලයෙන් මේ විධියට කරල තියෙනව. අන්තිමේ දී පොරිසාදයා වෙවුන්ට පටන්ගත්තා. තමුන්නාන්සේට අත් තියන්ට මට බැං කිවිවා. මට අත් තියන්ට බැරිනම් මේ අතින් රජදරුවන්ටත් අත් තියන්ට එපා. ඒ රජවරුන් හා සමානයි. මම ඒ නිසා මට වරදක් තොකරනවා නම් මේ රජ්පුරුවන් තියන්සේ කරන්ට ඕනෑ. අන්තිමේදී මේ අතින් රජදරුවන් තියන්ගේ පොරෝන්දු 4ක්ම කළා. එකක් තමයි මේ රජවරුන් තම තමන්ගේ රාජමාලිගාවට යවන්න, මස් කැමෙන් වළකින්ට, එකක් තමයි ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකිමට, එකක් තමයි රාජ්‍යයට යන්ට, එකනම් බැං කිවිවා. අන්තිමේදී මේ රජදරුවන් තිමට බැවා. රජදරුවන් දින 7ක් වෙනව තිරෝහාරව ඒ අයට කැද හදාල පොවල පණටික ගත්ත. ඒ රජදරුවන් අහසින්ම ගෙනිහින් සිංහාසනවල නවන්වන්ට උපදෙස් දුන්න. එක කළා. ර්මුගතට මස් කැමෙන් වැළකුනා. පොරෝන්දුවුනා, ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකුනා පොරෝන්දුවුනා. රාජ්‍යයට යන්නට නම් අභ්‍යන්තර බේස්තාණ් වහන්සේ කරුණු වටහැදිල තමන් වහන්සේම බරණුසේ රාජ්‍යයට වැඩිම කරලා, මැති ඇමතිවරුන් රස්කරලා, කරුණු කියල, ඒ පිරිස සමග ඇවිල්ල පෙරහැරෙන්

එතුම් ඔවුනු පලන්දු එක්කාසු කරගෙන නිසා රාජ්‍යයට. මෙන්න මේ පෙරිසාදය දමනය කළ ස්ථානය තමයි. නැවත උත්හන්සේ ගම්මානයක් ඇතිකළා සිංහනු පිණිස. ඒ පෙරිසාදයාගේ කකුලේ කැලුක් ඇති බැවින් ඔහුට කියනව කාල්මාජ පාද කියල. කැලුල් එයක් ඇති පුද්ගලයෙක් ඉතින් ඒ කැලුල් වූ එයක් ඇති පෙරිසාදය ද්‍රානය කළ ස්ථානයට කියනව කාල්මාජදාලු නිගම කියල. මෙන්න මේ කාල්මාජදාලු නිගමය පිහිටියේ ඉන්දියාවේන ජම්බුද්ධීපයේ උතුරෙන් එක තමයි කුරුට කැවියට හඳුන්වන්නේ. අද කාලේ තම දිල්ලිය. තවදිල්ලිය පිහිටා තියෙන්නේ ඒ කාලේ කුරුට මහා මන්දානු රජකුමා සකති රජවලා සතුවනින් අනුහසින් වැඩියෙන සතරමහා ද්වීපයටම පුරුව දේශය උතුරුකුරු ද්‍රව්‍යෙන අපරගේනයනය ඒ ඒ තැන්වලට තමන්හන්සේට එක්කාසු වෙන්ට පිරිස අහසින් ආවා. හටයට ජම්බුද්ධීපයේ නැවතුනා. පුරුව දේශයෙන් ආ අයට විදේශ කියල කොටසක් දුන්නා. විදේශ රට කියන්නේ අද කාලේ මුරුමරටයි. දානමත් තියෙනව මිටිලා කියල වෙමද්ඟ රම්බීඟ අගනුවරයි. අදත් තියෙනව මිටිලා කියල රැන්ගුන් තගරයේ සිට හැකුප්‍රම 300ක් පමණ දුරින් මේ නගරය.

එනකාට අර අපරගොයනය දුන්නා. අපරගේයානයෙන් ආ පිරිසට පුද්ගලයක්. රේලට උතුරු කුරු ද්‍රව්‍යෙන්න් ආ පිරිසට මේ කුරුට කියල පුද්ගලයක් දුන්නා. ඉතින් මහාමන්දානු රජ කාලයේ පටන් අනික් ද්වීප වලින් පැමිණ ජම්බුද්ධීපයේ වාසය කළ පුද්ග ඒ නමින් හැඳින්වුනා.

මේ උතුරුකුරු ද්‍රව්‍යෙන්න් ආ පිරිස කවදත් බුද්ධීවන්තයි. ජම්බුද්ධීපයට ආවායින් පස්සේ ප්‍රතිපත්ති පුරන්නට තරම් බුද්ධීවන්ත වුනා. ඒ නිසා තමයි සර්වදූයන් වහන්සේ දේශනා කලේ. සාතුප්‍රාය හෝජන සප්‍රාය හොඳින් පැවතුනා සාතු හොඳින් සන්ප්‍රාය කරගෙන මනුෂ්‍යයා තිරෝෂීයි. තිරෝෂී නිසා බුද්ධීවන්තයි. ගැඹුරු දේශනාවන් දේශනා කළත් අවබෝධ කරගන්ට සමර්ථයි. මෙන්න මේක නිසා මේ මහා නිදාන සූත්‍රයන් ඒ පුමද්ගලයේම දේශනා කරල තියෙනව.

මේ මහා නිදාන සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ අනද මහා තෙරුන් වහන්සේ ගේ ව්‍යෙනයට අනුරුදව සඳහන් කළ පැවිචසම්ප්‍රාද විවරණයයි. ඉතින් පරිව්‍යම්ප්‍රාදය තියෙන කොට බි හිමෙන්ට පුළුවන්. ඒ මොක්ද මේවා අහලත් නැ. ඇපුවත් අවබෝධ කරගන්ට බැ. මතක තියා ගන්ට බැ. ඇය මේ වගේ දේශනාවක් දේශනා කලේ කියල හිමෙන්ට පුළුවන් හොඳයි. ඒ වගේ හිමෙන්ක් කුමක් නැ. අපි කියවිර දහස්ථර අහල අහල, හිමල හිමල කියවල

අපි තේරුමිගන්ට ඕනෑ. මොක්ද අමේ පරමාර්ථය බුද්ධං සරණං ගව්තාම් ආදී තේරුවන් සරණ යනකොටම බුද්ධ ප්‍රස්ථාවුදා මහරහතන් වහන්සේලා අවබෝධ කළ වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීම පිණිසයි, බුද්ධරත්නය, ඩම්මරත්නය, සංසරත්නය සරණ යම්, පිහිට කරගනීම්, කළුහාණ මේනු සම්පත්ති වශයෙන් පිළිගනීම්. ඒ නිසා අමේ පරමාර්ථය වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය නම් එට අදාළ ධර්ම කොට්ඨාස අපි අහල අහල තියෙන්ට සිනැ. පළමුවෙන් අහනකොට අවබෝධ තොවෙන්ට පුළුවන්. නැවත නැවත අහනකාට එවා අවබෝධ වන්ට පටන් ගන්නවා. බණ පොතක් කියවන ගොටන් එමගාලයි. පළමුවෙන් කියනකොට පළමුවර එව්වර තේරුලක් නැ. මදුවනුව තුන්ග්‍රහනුව කියවනකොට මෙන්න කිලින් නොකිනිවිල අවබෝධයක් තෙරුලක් එනඟුවන් එනඟ. හාවනා කරනකොට පළමුවෙන් ආසනයෙම ප්‍රතිඵිල උගෙන්ග්‍රහන නැ භැමෙට්ම. වාසනා වහන්තයෙන් ඉතින් පුළුවන්. නමුත් දහවර විසිවර කියක්වර විභේදවලා කරගෙන යනකොට මෙන්න මග පැමදනාව. මේ දුවන සින සහස්‍රාගාගෙන සංවර්ත කරගෙන හාවනා ප්‍රගතියක් දකින්නට පුළුවන්. ගුරු උපදේශයක් අහ්‍යාස කරනගොට. ඒ නිසා ධර්ම යුවණය කිරීමේදී මේ ගැඹුර ධර්මයක් අපි අවබෝධ කරගන්ට එනඟ. මේ ගැඹුර ධර්මයක් අපි අවබෝධයක් ඒ වගේම ඕනෑකමක් අපි ඇති කරගන්ට ඕනෑ.

දැන් මේ මානාකා කළ සූත්‍රපාදය අනුව මහා තිද්‍යන සූත්‍රය විස්තර කරන්ට මම කාලය ගන්නේ නැ. මේ පැවිච සාමුප්‍රාදය සම්බන්ධව කරුණු ස්වල්පයක් හැකිකාක් ලිගල් කරුණ් සියන් දැන්ට බලාප්‍රාගරාත්මකු වෙනවා.

පරිව්‍යම්ප්‍රාද කියන මේ වෙන විතරක් ඉස්සෙල්ලා තෝරාගෙන බලම්. මොක්ද මේ පරිව්‍යම්ප්‍රාදය කියන්නේ. සාමුප්‍රාද කියන ව්‍යනයෙන් තේරුන්නේ හේතු කරුණු එක්කාසු වීමෙන් යමක් ඉපදීම. සං උපපාද කියන ව්‍යනයෙන් තේරුන්නේ එකු ඒකයි. 'ස' කියන්නේ හේතු කරුණු රසක්. හේතු කරුණු රසක් එක්කාසු වීමෙන් යමක් උපදීනව. එකයි සාමුප්‍රාද කියන්නේ. පරිව්‍ය කියන්නේ යමක් නිසා. පටි උපසර්ග පුරුව එගනිය-කියන බාතුවෙන් හැඳිල තියෙනව, පරිව්‍ය කියන පදයක්. ඒ කියන්නේ හේතුවක් නිසා කාරණයක් නිසා තිදානයක් නිසා එගනා හේතු කරුණු රායියක් නිසා යම් දෙයක් උපදීනව. අන්න ඒකට කියනව පරිව්‍යම්ප්‍රාද. බොහෝම කොට්ඨාස මේ කිවිවේ. ඒ කියන්නේ යම් යම් හේතු කාරණාවක් නිසා හේතු කාරණා සාමුහයක් නිසා යම්

එතකොට ඔක්කොම එකතුව පහලෙන් පහසුවයි (15). රළුගට ජාති, ජරා මරණට ගැනෙන්නේ මොනවද, වික්ද්‍යාණ, නාමරුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා පහයි (5). මෙන්න එකතුව විස්සයි (20).

මේ විස්සක් ගැනෙන්නේ එකේ සම්බන්ධතා තියෙන නිසයයි.

දැන් අව්‍යීජා, සංඛාර තියෙනවතෙන අව්‍යීජා, සංඛාර යම් තැනක තියෙනව නම් එතන ත්‍යෝගාත් තියෙනවා, උපාදානත් තියෙනවා, කර්ම හවයන් තියෙනවා, අන්ත්‍රා සම්බන්ධයි එතන. ඒ නිසා අව්‍යීජා, සංඛාර, ත්‍යෝගාත්, උපාදාන හා සම්බන්ධ හව, කර්ම හව. මෙන්න කරුණ පහ (5) වික්ද්‍යාණ, නාමරුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන පහේ (5) තියෙනව ජාති, ජරා මරණ. වික්ද්‍යාණයන්හි ජාති, ජරා මරණ; නාම රුපයන්ගේ ජාති, ජරා, මරණ; ස්පර්ශයේ ජාති, ජරා, මරණ; වේදනාවගේ ජාති, ජරා මරණ. ඒනිසා ජාති, ජරා මරණ කියන දෙක මේ වික්ද්‍යාණය ඇතුළු පහට එකතු වෙනව්.

එහි අව්‍යීජා, සංඛාර, ත්‍යෝගාත්, උපාදාන, හව පහයි (5) වික්ද්‍යාණ, නාම රුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා පහයි = දහයි (10).

ත්‍යෝගාත්, උපාදාන, කර්ම හව, අව්‍යීජා, සංඛාර, පහයි (5) - පහලෙන් පහසුවයි (15). ජාති, ජරා මරණ කොට, වික්ද්‍යාණ, නාමරුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා පහයි (5) එතකොට විසි ආකාරයි. දැන් විසි (20) ආකාරයක් මෙතන තියෙනව්.

රළුගට ත්‍රි සන්ධි - සන්ධි 3 යි. ඒ මොනවද සන්ධි තුනක් තියෙන්නේ, මේ දොළහේ සන්ධි තුනක් තියෙනවා. දැන් මේ රෝදය ගත්තෙන අංග දොළහක්නේ. මෙකේ තියෙනව එක එක සන්ධි තුනක් මොකක්ද හේතු එල සම්බන්ධව, එල හේතු සම්බන්ධව, නැවතන් හේතු එල සම්බන්ධව, කියලා. මොනවද මේ සන්ධි තුන.

අව්‍යීජා, සංඛාර දෙක අතිතයට අයිතිනේ. ඒ අතිත කාලයේ කෙළවර තියෙන්න සංඛාරයනේ. සංඛාරයයි වර්තමාන වික්ද්‍යාණයයි අතරේ එක සන්ධියක්, සංඛාරය හේතුවක්, වික්ද්‍යාණය හේතු එලයක්, මෙක අතිත හේතුවයි, වර්තමාන එලයයි, එක හේතු එල සන්ධිය.

රළුගට වේදනා, ත්‍යෝගාත් දෙක අතරේ සන්ධියක්. වේදනා කියන්නේ එලයක්. වර්තමාන එල විෂින් කෙළවරට තියෙන්නේ වේදනා. රළුගට වර්තමාන හේතුවේ මුළ ත්‍යෝගාත්. වේදනාව එලයය. ත්‍යෝගාත් හේතුවය. එතන එල හේතු සන්ධියක් යෙදෙනවා.

රළුගට කර්ම හවයයි, ජාතියයි, කර්ම හවය හේතුවක්, ජාතිය එලයයි. එතන එක්කරා සන්ධියක්. මෙන්න සන්ධි ස්ථාන තුන. මේ සන්ධි ස්ථාන තුනකින් මේ අංග දොළහ ඒකාබද්ධ වෙලා තියෙනවා.

රළුගට තියෙනවා සතර සංඛාරය, මේ කියන්නේ සම්පිණ්ධිතයන් හතරක් එතන තියෙනවා. විසි ආකාර කියන එකට පස්සේ මෙය එනව යම් තැනක අව්‍යීජා සංඛාර ඇතා එතෙන්ට සම්බන්ධ වෙනව ත්‍යෝගාත්, උපාදාන, කර්ම හව කියන තුන (3). මෙන්න පළමුවෙනි සම්පිණ්ධිතය. එකට කියනවා අතිත හේතු එල සම්පිණ්ධිතය.

රළුගට වික්ද්‍යාණ, නාමරුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා පහක් තියෙනවතෙන. මේ පහ වර්තමාන එල සංඛාරය. එතන වර්තමාන එල සම්පිණ්ධිතය.

රළුගට තියෙනව ත්‍යෝගාත්, උපාදාන, කර්ම හව. එකට එකතුවෙනව අව්‍යීජා සංඛාර දෙක. මෙතන වර්තමාන හේතු සම්පිණ්ධිතය. මෙතන වර්තමාන හේතු සම්පිණ්ධිතය යෙදෙන පහක් තියෙනව්.

රළුගට ජාති, ජරා මරණ කියන මේ දෙකට තමයි වික්ද්‍යාණ, නාම රුප සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන මේ පහ සම්බන්ධ වෙන්නේ. එකට කියනවා අනාගත එල සම්පිණ්ධිතය කියලා. එතකොට අතිත හේතු පහට වර්තමාන එල පහ සම්බන්ධ වෙනවා. වර්තමාන හේතු පහට අනාගත එල පංචකය සම්බන්ධ වෙනව්. එතකොට අතිත හේතු සංඛාරය, වර්තමාන එල සංඛාරය, වර්තමාන හේතු සංඛාරය, අනාගත එල සංඛාරය පහේ ගොඩවල් හතරක්. මෙක තමයි වතු සංඛාරය සම්පිණ්ධිත හතර (4).

අතිතය හේතු සංඛාරය කිවිවේ අව්‍යීජා, සංඛාර, ත්‍යෝගාත්, උපාදාන කර්ම හව පහ (5), වර්තමාන එල සංඛාරය කිවිවේ වික්ද්‍යාණ, නාම රුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා පහ (5), වර්තමාන හේතු සංඛාරය කිවිවේ ත්‍යෝගාත්, උපාදාන, කර්ම හව, අව්‍යීජා, සංඛාර පහ (5), මෙන්න වර්තමාන හේතු සංඛාරය. අනාගත එල සංඛාරය කිවිවේ ජාති, ජරා මරණ දෙකට ඇතුළත් වෙන නාම රුප පහ (5), වික්ද්‍යාණ නාම රුප, සලායතන, එස්ස, වේදනා, දැන් මෙතන සංඛාරය සම්පිණ්ධිත හතරක් (4) තියෙනවා.

රළුගට තීති වටියානි ඒ කිවිවේ වටිය (3)ක්. රවුම් තුනක්, රෝද තුනක්. ඒ මොනවද රෝද තුන; කර්ම වටිය, ක්ලේෂ වටිය, විපාක වටිය කියලා. වටිය යෙදෙනවා.

කියන්නේ රෝදය. කර්මය නමැති රෝදය, ක්ලේෂ නමැති රෝදය, විපාක නමැති රෝදය; රෝද තුනක් මෙතන තියෙනවා.

එසින් කර්ම වටියය කියන්නේ සංඛාරයයි, කර්ම හවයයි. මේ දෙක කර්ම වටියය සංඛාරයයි, කර්ම හවයයි.

ක්ලේෂ වටියය කියන්නේ අවිත්තාවයි, තණ්හාවයි, උපාදානයයි. මේ තැනට කියනව ක්ලේෂ වටියය කියලා.

ඉතිරි සියල්ල අයිති වෙන්නේ වික්ෂ්කාණ, නාමරුප, සලායනන, එස්ස, වේදනා පහයි (5), උප්පත්ති හව, ජාති, ජරා මරණයි මේ සියල්ල අයිති වෙන්නේ විපාක වටියයට. මෙයින් වටිය තුන;

ඒ කියන්නේ, සංඛාර, කර්ම හව දෙක, කර්ම වටිවය; අවිත්තා, තණ්හා, උපාදාන තුන ක්ලේෂ වටියය.

වික්ෂ්කාණ, නාම රුප, සලායනන, එස්ස, වේදනා පහ විපාක වටියය.

මෙන්න වටිය තුන හව කියනකාට, ජාති ජරා මරණ තුනම එනව.

රළගට ද්වී මුලානික සම්බන්ධය. මුල් දෙකක් (2) මෙතන තියෙනවා. මේ පරිවිච්චමුප්පාද අංග දොළහ (12) තියෙනව මුල් දෙකක්. පස් පවි කරන දස අකුසල් කරන, පංචානන්තරය කර්ම කරන, අස්සඩාරණව අකුසල් රස් කරන, කෙනෙකුගේ ඒ සියලු අකුසලයන්ට මූල හේතුව වූයේ අවිද්‍යාවයි. අවිද්‍යාව මුල් කරගෙනයි සංඛාර ඇතිවෙන්නේ. පස් පවි දස අකුසල්, පංචානන්තරය කර්ම, අහත්කියා, ව්‍යාපාද, කුළුද, උපනාහ, මක්ඛා, පලාස ඉස්සාමවිජිය, මායාසායෙයාය, මාන, අතිමාන ආදී මානාප්‍රබේද ආදී සියලුම ක්ලේෂ ධර්මයන්, සියලුම අකුසල ධර්මයන් ඇතිවන්නේ අවිද්‍යාව මුල්කරගෙනයි. කොට්ඨාම සතර අපාය උත්පත්තිය ගෙන දෙන හේතුවන කර්ම රස්කරන්නේ අවිද්‍යාව මුල්කරගෙනයි. එවැන්න අවිද්‍යාව. ඒ තිසා මුළුන්ගේ සත්තානයේ අකුසල කර්ම රස් කරන්නේ අවිද්‍යාව මුල් කරගෙනයි.

රළගට දැන් තියෙනවනේ ලොකික වශයෙන් සුගති සම්පත්තිය ලැබෙන ලෙස කුසල් කරනවනේ. නිති පන්සිල් රකිනවා, පොහොය අවසිල් රකිනවා, සිවු බණ විහරණ වඩනවා, හාවනා පින්කම්වල යෙදෙනවා, දස පුණුෂ්‍යාය කරණවා, ඒ වගේම අනේක විධ කුසල් කරනවා. කුමක් සඳහා ද මනුෂා ලෝකේ

සැප විදින්ට දිව්‍යලෝක හයේ සැප ලබන්ට, බුහ්ම ලෝක සැප ලබන්ට, අරුප ලෝක සැප ලබන්ට, ධනවත් වෙන්ට, සුව්‍යපත් වෙන්ට, පරිවාර සම්පත් ලබන්ට, යාන වාහන ලබන්ට, උපහේෂ පරිහේෂ සම්පත් ලබන්ට, සක්විති රජ වෙන්ට, නා නා ප්‍රාකාර දේවල් ලබන්ට පින්කම් කරණව. ඒ හැම පින්කමකදී ම මූලවෙන්නේ තණ්හාව. තණ්හාව තියෙන අය පුන පුනා කුසල් කරණව. ඒක පරිවිච්චමුප්පාදය නේ. පරිවිච්චමුප්පාදය හේතුකොට ගෙනයි මේ පුන පුනා කුසල් කරන්නේ. මෙන්න මේ විධියට අපාගාමී අකුසල් කරන්න අවිද්‍යාවෙන්. සුගතිගාමී වීමේ මූල තණ්හාව මෙන්න මේ දෙක තමයි. මූල ධර්ම දෙක (2).

දැන් එතකොට කරුණු හතම එකතුවී තියෙනව. ඒ කියන්නේ කාල තුන (3), අංග දොළහ (12), ආකාර විස්ස (20), සන්ධි (3), සම්පිණ්ඩන හතර (4), වටිය තුන (3), මූල දෙක (2) කරුණු හතම තියෙනවා.

දැන් අඡ සලකා බලමු ද්වාදසාකාර අංග (12) දොළහ තේරුම් කරල. මෙතන අවිද්‍යාව කියන්නේ කුමක්ද - සත්‍ය ධර්මය නොදන්නාකම. සත්‍ය ධර්මය කියන්නේ? නාමය රුපය සත්‍යයයි. ඒක දන්නේ නැං, ඒ අවිද්‍යාව. ඒ වගේම කර්මය, කර්ම විපාකය කියන්නේ සත්‍යයයි. ඒක දන්නේ නැං, ඒ අවිද්‍යාව. අතිත්‍ය, දුක්ක්, අනාත්ම කියන්නේ සත්‍යයයි, ඒක දන්නේ නැං, ඒ අවිද්‍යාව. ඒ වගේම පංචස්කන්ධය කියන එක දන්නේ නැං, ඒ අවිද්‍යාව. ආයතන දොළහ දන්නේ නැං, අවිද්‍යාව. දාතු දහඅට දන්නේ නැං, අවිද්‍යාව. ඒ වගේම වතු සත්‍යය දන්නේ නැං, අවිද්‍යාව. ඒ විධියට දතුපුතුදේ නොදන්නා කමයි අවිද්‍යාව. හැඳුසි ලෝකයේ තියෙන සියල්ල දැනීම නොවෙයි මෙතන කියන්නේ.

කේසා, ලෝමා, නඩා, දන්නා, තවෙ කියන කොටස් ආදිය නැත්තම්, වක්තු, සේතු, සාන, ජ්විහා කියල ආදී කොටස්, ඒවා දැනීම, එහෙම නැත්තම් රුප කලාප විසි තුනක් තියෙනවා. මෙතන තියෙනව විත්ත වෙතසික ධර්ම රාජියක්. එතකොට මේ විත්ත වෙතසික ධර්ම රාජියක්, රුප කලාප රාජියක්, ආදී වශයෙන් කිසිවක් නොදන්නා තිසාත්, මම කියල කථා කරනවා, මෙතන තියෙන්නේ මොකක්ද, අවිද්‍යාව. මේ විධියට සත්‍යයදේ නොදන්නා කම තමයි අවිද්‍යාව. අවින්දියා විජ්‍යති අවිද්‍යා වින්දියක් නොවින්දිති. තේරුම ගොඩික් තියෙනව. ඒ කියන්නේ දතුපුතු දේ නොදන්නාකම අවිද්‍යාව. ඒ වගේම දතුපුතු දේ. වැරදි ලෙස දැකීම අවිද්‍යාව. මෙන්න මේ විධියට අවිද්‍යාව ගැන සලකා

බැඳුවාත්, කොට්ඨාසි නම් තොදත්තාකම, පරමාර්ථයක් හිත්දා එය මෙහේ අකුසල වෙතසියයක්.

ර්ලගට සංඛාර කියන්නේ කුමක්ද? සංඛාර කියන්නේ මතුමත්නේ විපාක උපද්‍රවන සත්‍යයක්. මතු මත්තේ විපාක උපද්‍රවන සත්‍යය හැමතිනම නැ. ඒ සඳහා තියෙනව අපේ සත්තාත්වල උපදීන වෙතනා විසි නමයක් (29) මේ වෙතනා විසි නමය තමයි සංඛාර හැටියට ගැනෙන්නේ. මොනවද මේ වෙතනා 29 ය. පස් පවි දස අකුසල් ආදී අකුසල් කිරීමේදී පහළවෙන වෙතනා ආගුශයෙන් දොළහක් (12) තියෙනවා. ලෝහ මූල වෙතනා අටක් (8) තියෙනවා, දේශමූල වෙතනා දෙකක් (2) තියෙනවා. මොහ මූල වෙතනා දෙකක් (2) තියෙනවා. එතකොට මෙතන දොළහක් නේ. අපී දත්දෙනව, සිල් රකිනව, හාවනා කරනවා නා නා විධ පිත්කම් කරනව. එතකොට ඇතිවෙතන් කුසල වෙතනා දාහනක් (17) කාමාවලර කුසල වෙතනා අටක් (8) තියෙනවා, රුපාවලර කුසල වෙතනා පහක් (5) තියෙනවා, අරුපාවලර කුසල වෙතනා හතරක් (4) තියෙනවා. එතකොට එතන දාහනයි. මෙන්න මේ තියෙන්නේ දාහනයි, දොළහයි, විසි නමයයි. (17 + 12 = 29) මෙන්න මේ විසිනම දෙනා තමයි මෙතන සංඛාර කියන්නේ. මේ විසිනම දෙනාට පුළුවනි මතු මත්තේ විපාක උපද්‍රවන්ට. මතු මත්තේ විපාක උපද්‍රවන්ට පුළුවනි තිසයි මෙවාට සංඛාර කියන්නේ. දැන් අකුසල වෙතනා දොළහෙන් (12) නරකාදියේ දුක් වින්දනවා, තිරිසන් සතුන් බවට පමුණුවනවා, ප්‍රේත සතුන් බවට පමුණුවනවා, නරකාදියට පමුණුවනව, උපනුපන් තැන නරකාදිය දුක් විදීමට පමුණුවන්නේ කුවුද? මෙන්න මේ අකුසල වෙතනා දොළහ (12). ඒ වුනත් මනුෂ්‍ය ලේකකේ උපන්තන් අන්ද හාවය, බිහිර හාවයට උන්මත්තක බවට, අංග විකල බවට, මන්ද බුද්ධික බවට පමුණුවනවා. දුගී දුප්පත් බවට, අසරණ අනාථ බවට දිලිංජ බවට පමුණුවනවා. පාප මිතුයන්ගේ ආගුශ ඇති කෙනෙක් බවට පමුණුවනවා. ඒ වගේම මිට්‍යා ආල්වයෙන් ජීවත් වන්නෙක් බවට පමුණුවනවා. කැමි බේම තැති, ඇඹුම් පැලදුම් තැති අසරණ අනාථයෙක් බවට පමුණුවනවා. මේ අකුසල කර්මයන් පමුණුවන හැරී. ඉතින් මනුලොව උපන්තන් මෙන්න මේ විපාක ගෙනදෙන්නේ, මෙන්න මේ අකුසල වෙතනා දොළහෙන් (12), ඒ නිසා එවාට කියනව සංඛාර කියල.

ර්ලගට දාන, සීල, හාවනා කුසල් රස්කරගන්න නිසා, මනුලොව, දෙවිලොව, බිඡිලොව එකේක සම්පත් ලබනවා. ඒ සම්පත් ලබන්නට කුවුද

පිහිට වුනේ, මේ වෙතනා දාහන (17), කුසල වෙතනා දාහන (17). මේ වෙතනා විසි නමයට (29) කියනව පොදුවේ සංඛාර කියල.

සංඛාර කියන නාම පදය තියෙනව තේරුම් හතරක්. සංඛාර, අහිස්ංඛත සංඛාර, අහිස්ංඛත් සංඛාර, පයෝගාහි සංඛාර. සංඛත සංඛාර හේතු ප්‍රත්‍යායෙන් හටගන්න සියල්ලට නමක්. අහිස්ංඛත සංඛාර කියන්නේ සත්තව සත්තාත්වල ඇතිවන විපාක. විත්ත වෙතසික කර්මජ රුප අහිස්ංඛත සංඛාර කියන්නේ. මේ වෙතනා විසි නමය (29). පයෝගාහි සංඛාර කියන්නේ විරියට නමක්. දැන් ඉතින් මේ එකින් එක ගමුමු. කුසලා කුසල වෙතනා විසි නමයට කියනව සංඛාර අපුක්කුදාහි සංඛාර පුක්කුදාහි සංඛාර, ආනෙකුදාහි සංඛාර කියලන් බෙදනව. පුක්කුදාහි සංඛාර තියෙනව දහතුනක් (13), අපුක්කුදාහි සංඛාර තියෙනව (12) දොළහක්, ආනෙකුදාහි සංඛාර තියෙනව හතරක් (4) පුක්කුදාහි සංඛාර දහතුනයි කිවේ, කාමාවලර කුසල වෙතනා අටයි, රුපාවලර කුසල වෙතනා පහයි (4 + 5 = 13) අපුක්කුදාහි සංඛාර කිවිවේ අකුසල වෙතනා දොළහ (12) ආනෙකුදාහි සංඛාර කිවිවේ අරුපාවලර කුසල වෙතනා හතර (4) මේ ඔක්කොම විසි නමයයි (29) දැන් මත්න සංඛාර එතන.

වික්කුදාහාණ කියන්නේ යම්කිසි හවයක පරිසන්ධි ගන්න ප්‍රථම සිත තියෙනව නේ. මේ සිත නා විත්ත පරම්පරාවට කියනව වික්කුදාහාණ කියල. දැන් සිතක් තහියම උපදීනේන නැ. එකට එක්කාසු වෙනව වෙතසික ධර්ම රාභියක්. එයින් පුදාන සිතයි ඒ නිසා පරිසන්ධි සිත අර රස්කළ කර්මයාගේ තැත්තම්, සංස්කාරයාගේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට පරිසන්ධි වික්කුදාහාණය පහළවෙනවා. පරිසන්ධි වික්කුදාහාණය ප්‍රාග්ධනය පරම්පරාව, ර්ලගට විටි විත්ත පරම්පරාව, මේවා පහළ වෙනව. මිට හේතු වුනේ පරිසන්ධි වික්කුදාහාණයනේ. ර්ලගට සංඛාර පවිචා වික්කුදාහාණ, වික්කුදාහාණ පවිචා නාමරුපා කිවිවේ. ඉස්සේල්ලා නාම වික තෝරා ගන්නවා. දැන් අපී පරිසන්ධි ගන්නකොට සිතක්නේ, ඒ සිතේ තියෙනව වෙතසික රාභියක්. දැන් අපී අපාය පරිසන්ධි ගන්න සිතක් බැඳුවහම, ඒ අපාය පරිසන්ධි ගන්න සිතත් සමගම තියෙනව වෙතසික ධර්ම, ඔක්කොම දහයක් (10) ඒ කියන්නේ සර්ව විත්ත සාධාරණ හතයි (7) ප්‍රකිරුණක වෙතසික වලින් විතක්ක විවාර, අධිමොක්බ, එව්ගේම මේ තුනයි - දහයයි (10) ඒ දහය එකතුවෙනව සිතට, එතකොට සිතක් එක්ක එකොළහයි (11) උපෙක්බා සහගත සත්තීරණ සිතකින් තමයි අපාය පරිසන්ධි

ගන්නේ. එතකොට වෙවතසික දහයන් සමග ඒ සිත පහළ වෙනව ඒ සිතේ විස්ක්කුණය එක්ක වෙතසික ධර්ම දහයයි.

ර්ලගට අපි බලම් කාමාවටර පරිසන්ධියක් ගත්තොත්, උත්කාෂය පරිසන්ධියක් කියලා, වෙවතසික ධර්ම තිස් තුනක් (33) රට එකතු වෙනව, ධර්මතා තිස්තුනක් මෙවාට කියනව නාම කියල.

රුප කිවිවේ ඒ පරිසන්ධි සිතත් සමග එකට උපදිනව කළල රුප තුනක් (3) වැඩිම ගානෙ. මවි කුස උපදින කෙනෙකුට රුප තුනක් පහළ වෙනව, මිටි තුනක් (3) දහයෙ, දහය මිටි තුනක්, රුප වශයෙන් තිහයි (30), මිටි වශයෙන් තුනයි, කාය දශක, වස්තු දශක, හාව දශක කියල එතකොට අර විස්ක්කුණය නිසානෙ මේ ඇතිවුතේ, ඒ පරිසන්ධි විස්ක්කුණය නිසායි, ඒ වෙතසික ධර්ම හා ඒ රුප පහළවුතේ. හැඳුයි එයින් නවතින්තොත් නෑ. රට පස්ස විත්තක්ෂණයක්, විත්තක්ෂණයක් ගානෙ, එක විත්තක්ෂණයක උත්පාද, දීති, හංග, ක්ෂණයක් පාසා කරම්ත රුප උපදිනට පවත්ගන්නව. ර්ලගට හවාග සිතේ පවත් විත්තප්‍ර රුප උපදිනට පවත් ගන්නව. ර්ලගට ඒ සිතත් උත්පාද, දීති, හංග අවස්ථාවේ, අවස්ථා තුනක් බැඳින් උතුප රුප පහළ වෙන්ට පවත්ගන්නවා, ආහාරප රුපත් පහළ වෙනවා. එතකොට සියලු රුපයන් හටගන්තේ විස්ක්කුණයක් පහළ වූ නිසානෙ. ඒ නිසායි විස්ක්කුණ පවිචාර නාම රුපං කිවිවේ.

නාමරුප පවචා සලායතනං. එතකොට මෙන්න මේ විස්ක්කුණයයි නාමරුපයිදෙක ආයතන හයක්ද (6) සම්පූර්ණ වෙනව. මොනවාද, රුප දක්නා වක්බු ප්‍රසාදය, ගබඳ අසන්නා වූ සේත්ත ප්‍රසාදය - සොකායතනය. ඒ වගේම ගද සුවද ද්‍රානගන්නාවූ ගන්ධායතනය - සානප්‍රසාදය. රස ද්‍රානගන්නාවූ ණවිහා ප්‍රසාදය - ණවිහායතනය. ඒ වගේම ස්පර්ශ ද්‍රානගන්නා වූ කාය ප්‍රසාදය - කායායතනය. ඒ එක්කම සැමැද්දකට සම්බන්ධ සිත - මතායතනය. මේ ආයතන හය ඇතිවුතේ නාම රුප පිහිටීමෙන්. ඒ නිසායි නාම රුප පවචා සලායතනං කිවේ.

ර්ලගට සලායතන පවචා එස්ස, මේ ආයතන හයක් නිසානෙ, ඇඟැට රුප ගැටෙන්තේ, එතකොට අරමුණු ගැනීමේදී සිතේ පහළවෙනව එස්ස කියන වෙතසිකයක්. එතකොට කියන්තේ සර්ව විත්ත සාධාරණයන්ගේ පළමුවන වෙතසිකය එස්ස. එකට කියනව වක්බුසම්පස්ස, ඇසක් රුප අරමුණේදී ගන්නා සිතක් ඇතිවන එස්සය, වක්බු සම්ථස්සයයි. ඒ වගේම සේත්ත ප්‍රසාදයන් ගබඳයන්

එකතුවේ ඇතිවන සිතට සහභාගිවන එස්ස වෙතසිකය, සේත්ත සම්ථස්සය. ඒ වගේම සාන සම්ථස්ස, ණවිහා සම්ථස්ස කාය සම්ථස්ස මතෝ සම්ථස්ස ඔක්කොම හයක් තියෙනව ආයතන හයක් නිසා.

ර්ලගට ඇතිවන්තේ වින්දනයක්. එස්ස පවචා වේදනා ඇඟැට රුපය ගැටීම නිසා සුබ වේදනා, දුක්බ වේදනා, උපෙක්ඩා වේදනා තුනම ජේලියට පහළවෙනව. ඒ වක්බු විස්ක්කුණය නිසා වක්බු ප්‍රසාදය නිසා ඔක්කොම සිත් පහළවෙනව හතළියේ හතරක් (44). ඒ ජේලියට වේදනා සුදුසු පරිදේදන් ලැබෙනවා. ඇඟැන් රුප දැකීම නිසා සුබ, දුක්බ, උපෙක්ඩා වේදනා තුනම විදිනව්. ඒ වගේම කණින් ගබඳ ඇඟැම නිසා, නාසිකාවෙන් ගද සුවද විදීම නිසා, දිවෙන් රසවිදීම නිසා, කයින් ස්පර්ශ විදීම නිසා, සිතෙන් අරමුණු ගැනීම නිසා, මේ වේදනා තුනම සුදුසු පරිදේදන් සිතේ පහළවෙනවා. එකට කියනව එස්ස පවචා වේදනා. එස්සය නිසානෙ වේදනා ඇතිවෙන්තේ. මෙන්න වේදනා හය එතකොට සුබ දුක්බ උපෙක්ඩා කියල තුනයි, නමුත් දොරටු වශයෙන් ගත්තොත් හයයි.

ර්ලගට මේ වේදනා නිසා පහළවන දේ තමයි වැදගත් - වේදනාව නිසා තණා ඇතිවෙනවා: මොනවද “දුක්මී සුබ! පත්‍රයති සුබ් හිසේයා පි ඉව්ති උපෙක්ඩා පන සහකනා සුබම්ලවව හාසිතා” දුක් වේදනාවක් විදිනකොට හිතනව අන් මේ දුක් නැවිව අහවල් අහවල් සැප ලැබෙනවා, අන්න දුක්ධිත පුද්ගලයා සැප පතනව තණාවෙන්. “සුබ් හිසේයාර ඉව්ති” සුබයක් විදින වෙලාවේ අන් මේ සැපය නැවිත නැවිත ලැබෙනවා යයි සිතනව්. අන්න සැපවත් වේදනාව නිසා තණාව ඇතිවෙනවා. උපේක්ඩා වේදනාවත්, මැදහත් වේදනාවත් ලැබෙන කොටත් අන් තව තවත් මේ ගාන්ත සැප ලැබෙනවායි සිතනවා. අන්න ඒ වේදනාව නිසා තණාව. එතකොට සුබ, දුක්බ, උපෙක්ඩා වේදනා තුන නිසාම තණාව ලැබෙනවා, තණාවෙන් හේද විඛිමේදී ආභාව කාම තණාව. දෙරටු හයෙන්ම මෙක සිද්ධ වෙනව. ඇඟැන් රුප දැකීමෙන් කාම තණා පහළ වෙනව. ඒ වගේම ගබඳ ඇසිමෙන් කාම තණා පහළ වෙනව. අනින් ඒවත් එහෙමයි. හට තණා කියන්තේ මතු මතු හවයන්හිදීන් මේ සැප ලැබෙනවායි සිතිමයි. මේ ලබන සැපය සදාකාලිකයි කියල සිතිමත් හට තණාව. විහට තණාව කියන්තේ අද පමණයි. හෙටක් නෑ. මේ හටයේ විදින දෙයක් මේ හටයේදීම විදින්ට ඕනෑ කියල ධර්මයෙන් හරි අධර්මයෙන් හරි සම්පත් විදින්ට උත්සාහ කරනව. ඒ අයට කියන්තේ උව්‍යේදවාදීන් කියලනේ. පුනර්භවයක්

පිළිගන්නේ නැ. ඒ අයගේ ආගාවට කියනව විහව තණ්හා කියල. එතකොට මේවා කාම තණ්හා, හව තණ්හා, විහව තණ්හා පස්කම් සැප විදිමේ ආගාව කාම තණ්හා. ඒ වගේම සදාකාලික ආත්මයකින් සැපවිදිමේ ආගාව හව තණ්හා, මරණින් මතු ඉපදීමක් නැ මෙලොවෙම සැප විදාල ඉන්ට උත්සාහ කරන්ට ඕනෑ කියල සිනා ගැනීමේ ආගාව විහව තණ්හා මේ තණ්හා තුනම හටගන්නවා.

ර්ලගට උපාදාන උපාදාන කියනකොට කාම උපාදාන, දිවියේ උපාදාන, සිල්විත උපාදාන, අත්තවාදී උපාදාන කියල කරුණු 4ක් තියෙනව. ධර්මතා වශයෙන දෙකයි (2) එතන තියෙන්නේ තණ්හාවයි. දිවියියයි. යම්කිසි දෙයක් තොලුවූ දෙයක් ගැන ආගාව තණ්හාව. ඒ ලැබුණ දෙයක් ගැන තදින් ගැනීමට කියනව තණ්හා උපාදාන කියලා. ඒ වගේම සන්ව පුද්ගල සංඛ්‍යාවෙන් ගැනීම දිවියේ උපාදාන කියනවා. මෙන්න මේ අර වගේ කාම උපාදාන, දිවියේ උපාදාන දෙකින් යුත්තයි. ඒ කියන්නේ තමන්ගේ සන්තානයේ ඇතිවෙළිව තණ්හාව අධික බවට පත්වීමෙන් උපාදාන ඇතිවෙනව. ඒ සම්බන්ධව සන්ත්ව පුද්ගල සඳාවෙන් ගැනීම දිවියේ උපාදාන මේ දෙක ඒකාන්තයෙන් හටගන්නවා තණ්හාව තිසා. ඒක තවත් ප්‍රශ්නියක්.

ර්ලගට උපාදාන පවතියා හවෝ කිවේ මොකක්ද? හවයේ තියෙනව කොටස දෙකක්. හවය කියන්නේ යම්කිසි දෙයක් පහළවීම. යම්කිසි දෙයක් පහළවීම හා දියුවීම තමයි හවය කියන වවතෙන තේරුම. එතකොට මේ කොටස දෙක කියන්නේ කර්ම හවය හා උපජත්ති හවය. කර්ම හවය කියන්නේ අපි මූලින් කිවිවානෙ අවිෂ්තා පවතියා සංඛ්‍යා කියලා. එතන කිවිවේ වෙතනා විසිනමය (29) ගැනනේ. දැන් කර්ම හවය කියන්නේ වෙතනා 29යි. වෙතනා 29ට එකතුවන විත්ත වෙතසික සියල්ලයි කර්ම හවය හැරියට ගැනෙනවා. තහිකර වෙතනාවෙන් තෙවෙයිනා විපාක උපද්වන්නේ. රට එකතු වෙනවා විත්ත වෙතසික සම්භාරයක්ම. රට විත්ත වෙතසික සම්භාරයක්ම එකතුවෙනවනේ. ඒ මක්කොම සම්පිණ්ඩනය කොට කියනව කර්ම හවය කියල.

දැන් අපි මේ බණ අහනව මේ බණ අහන වෙලාව මේ සිතක් සිතක් සිතක් පාසා එක්කො සේෂමනස්ස සහගත හරි උපෙක්ඛා සහගත කුසල් සිත් පහළ වෙනතෙන. ඒ පහළවෙන කුසල් සිත් යෙදෙවෙනවතෙන වෙතසික ධර්ම වැඩිම ගානේ (33) තිස් තුනක් තියෙන්ට පුළුවන්. රට අඩුවෙන්ට පුළුවන් ප්‍රෘති ඉනුදිය හෙම අඩුවෙනකොට, අවබෝධයෙන් තොරව අහනකොට, ප්‍රෘති ඉනුදිය අඩුයි. තැන්නම් තිස්තුනක් ලැබෙනව බණ ඇසීමෙන් එතකොට ඒ ධර්මතා

මක්කොම එකතුකළාම කියනව කුසල කර්ම හව කියලා. මය වගේ අකුසලයක් කරන වෙලාවේ ඒ අකුසල සිතක් සමග යෙදෙන වෙතසික රාජියක් එකතු වෙනවා. ඒවාට කියනව අකුසල කර්ම හව කියලා. මෙන්න මේ වාගේ කුසලා කුසල කර්ම හවය, කර්ම හවය හැරියට හදුන්වනවා.

උපජත්ති හවය කියන්නේ ඒක තොවෙයි. උපජත්ති හවය කියන්නේ යම් යම් හවයක උපජත්ති ලබනකොට ඒ හවයට විපාක විත්ත වෙතසික හා කර්මජ රුප තියෙනවතෙන. මෙන්න මෙකයි උපජත්ති හවය කියන්නේ. භුම් වශයෙන් ගන්නකොට සතර අපාය, මනුෂ්‍ය ලෝක, දිවා ලෝක හය, ආදි භුම් එකොළහක් (11) තියෙනවතෙන.

එතකොලාස් කාම භුම්යෙහි තකමනකුගේ උපජත්තියෙහි තියෙනවතෙන නාමරුප, ස්තරන්ධ, ආයතන, මේවා තමයි උපජත්ති හවය ර්ලගට රුප භුම් ආසයක් (16) තියෙනවා, අරුප භුම් හතරක් (4) තියෙනවා. මේවා මක්කොම උපජත්ති භුම්, උපජත්ති හව මේවා කර්ම තොවෙයි. ඒවා විපාක උපද්වන ස්ථාන.

එතකොට උපජත්ති හවයෙහි නැවත පරිසන්ධි ගැනීමේ අවස්ථාව තමයි ජාති. හව පවතියා ජාති නැවත පරිසන්ධි ගන්නවා. අතරක් නැර හවයෙන් හවය පරිසන්ධි ගැනෙනවතෙන. ඒක තමයි ජාති පයිම උත්පත්ති කියන්නේ ඒකයි. පලමුවෙන් පරිසන්ධි ගැනීමේ අවස්ථාව ඒක අණ්ඩජ, ජලාභුජ, සංසේදක, ඔප්පාතික කියල හතර ආකාරයකින් කොයි හරි කුමයකට පරිසන්ධි ගන්නවතෙන. ඒක තමයි ජාති.

ර්ලගට ජරා මරණ එතකොට කාවුරුවන් තොමයි උපදීන්නේ අර මූලින් කිවානෙ විශ්වැකුණා. විශ්වැකුණාය පහළවීම ජාති. නාම රුප පහළවීම ජාති. සලායතන පහළවීම ජාති. ඒවේම ස්පර්ශ පහළවීම ජාති. වේදනා පහළවීම ජාති. එහෙම නම් ර්ලගට ජරා මරණ. උපදීන උපදීන විශ්වැකුණා ආදින්ගේ මූළුකුරුවා යැමක් තියෙනවතෙන ක්ලේසුමෙන්. ඒකට කියනව ජරා කියලා. උපගට ඒවා බිඳී බිඳී යනවතෙන. ඒකට කියනව මරණ කියලා. ඒ බිඳීමේ අවස්ථා රාජියක් තියෙනවත් ක්ෂේත්‍ර මරණය, සම්මුති මරණය, සම්වේද මරණය ආදි වශයෙන්. එසේ නම් නාම රුපයන්ගේ හටගැනීම ජාතිය, පැවතීම ජරාව, බිඳීයාම මරණය මෙන්න මේ විධියට ජරා මරණ දෙක වෙන් කරල ගන්ට තියෙනවත්.

ර්ලගට අපි පරිවිත සමුප්පාදය කියන කොට සොක පරිදේව දුක් දොමනසය උපායාසා සමහවති කියල කියනවත්.

එතකොට සේක කියන්නේ මෙන්න මේ විශ්වැකුණා, නාමරුප, එස්ස, වේදනා කියන කොටස පහව එකතු වෙන යම්කිසි අනිෂ්ඨා අරමුණක් වින්දනය

කිරීමේදී ඇතිවන සන්නාපය ගෝකයයි. රළුගට හැඩිම පරිදේවයයි. කායික ආසාත වේදනාව දුක්බයයි. මානසික ආසාත අමිහිරි යුත් වේදනාව දේමනස්සයයි. මානසික වශයෙන් අධිකව ඇතිවන දාහා උපාධාසයයි. ඒ ඔක්කොම ජාති ජරා මරණවල පැතිරි යන අවස්ථාවයි.

එතකොට මෙන්න මේ සියල්ල එක්කාපු කරලයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිවිත සම්පාදය කියල දේශනා කළේ. ඉතින් අපේ හාගාවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ බෝ මූල අරා වැඩ ඉදගෙන ඉහළට යන්ට මත්තෙන් වසවර්ති ද්වා පුතුයා ඇතුළු මාරස්නාව පාර්ශ්ව සම්මර්ණයෙන් පලවා හැර ආනාපාන කරමස්ථාන හාවනාවෙන් සියලුම සමඟ හාවනා සපුරාගෙන රාත්‍රී පෙරයම කාලයේ පුරුවෙනිවානුස්මතියෙන් පෙරවේපු ආත්ම පරම්පරාව දුක්ක ඒ කියන්නෙ විසි අසංඛ්‍යා කළේ ලක්ෂක් තරම් ඇතට ඇතට බලන්නට තරම් පෙර වේපු ආත්ම දක්නා නුවනු පහළ වුනා. රළුග මැදියම් යාමයේ ද්වාච්චුරහි ඇළානය ලැබුව. එතකොට හත් ද්විසක් ඇතිලත අතිතයේ, අනාගතයේ, දාහතර ද්විසක සන්න්වයන් මැරෙන උපදින සුගති දුගති යන හැරි දුක්ක.

අතිත, අනාගත, වර්තමාන තුන් කාලයට අයන් වන ස්කන්ධ පරම්පරාව හේතු එල සම්බන්ධයෙන්ම පවත්නා ආකාරය සක්සුදුක්සේ අනිදා නුවනින් දැක අවශ්‍යම කාලයේ පරිවිත සම්පාදය තම් වූ හේතු එල ධර්මය නා නා නය ක්‍රමයෙන් සම්මර්ණය කරමින් විද්‍රෝහනා ඇළාන සියල්ල සුවිශ්ද්ධව සම්පුර්ණ කොට ස්වාසන සකලක්ලේගයන් ප්‍රහාණය කරමින් දැඟල ඇළාන, වතු විශාරද ඇළාන, පටිසාධාරණ ඇළාන ආදි අනන්ත ඇළාන ධානු පරිවාර කොට අන්තා වූ සර්වයුතා ඇනා ප්‍රතිලාභයෙන් සම්මා සම්බුද්ධ රාජ්‍යයට පත්වුනා.

තමන්වහන්සේ විසින් අවබෝධ කරන ලද හේතු එල ධර්මය තම් වූ පරිවිතවසම්පාද ධර්මය දේශනා කොට සුවිසි අසංඛ්‍ය ගණන් සන්න්වයන්ට නිවන් අමා සුව පානය කරවා වදාල ගාන්ති නායකයාණන් වහන්සේට අපගේ ගෞරවාවාර උත්තමාංග තමස්කාර පුජා වේවා. අප සැමවත් උත්තරිතර වූ, ගාමිහිර වූ, ගුවිශ්ද්ධ වූ, පරිවිත සම්පාද - වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය සුවසේම සාක්ෂාත් වේවා.

ඉදා වො ඇළානි නා .....
ආකාසධා ව ඡුදමධා .....
ඉපකාවනා ව .....
ඉමිනා පුණුදුකමෙන .....
ඉදා මෙ පුණුදු කමෘ .....
සබඩියා විව්ජනු .....

වන වාසි තිස්ස තෙරැන්ගේ කථාව

නමා තස්ස හගවතො //

අකුණුහි ලාභුප නිසා
අකුණු නිබ්බාණ ගාමිනී
එව මෙතං අහිකුණුය
හිකුව බුද්ධසා සාවකො
සකාරං නාහි නැනැයා විවෙක මනු මැහැයෙ.

ගුද්ධාවත් පින්වතුනි!

තුන්ලාකාගු වූ හාගාවත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් වන වාසික තිස්ස රහතන්වහන්සේගේ ගුණස්කන්ධයට ප්‍රකාසා වශයෙන් දෙසු ගාලාවක් ප්‍රකාශ වුනේ. "අකුණුහි ලාභුප නිසා" ලාභ සත්කාර ප්‍රකාසා වත්දනාමාන ලැබේමේ හේතුව එකක්. "අකුණු නිබ්බාණ ගාමිනී" කෙලෙසුන් ජයගෙන ගාන්තා නිවන් පිණිස පවත්නා පිළිවෙත තවත් එකක්. "එව මෙතං අහිකුණුය" හිකුව බුද්ධසා සාවකො" බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුවක හික්ෂන් වහන්සේ මේ කරුණු දෙකම නුවණින් ගත යුතුයි. මෙය තේරුම් ගෙන "සකාරං නාහි නැනැයා, විවෙක මනු මැහැයෙ" ලාභසත්කාර කිරිති ප්‍රකාසා ගැන ආයා තොකට යුතුයි, කාය විවේක, විත්ත විවේක, උපධි විවේක කියන විවේක සම්පත් වැඩිය යුතුයි, කියන එකයි මේ ගාලාවට තේරුම. දානයක් පිරිනැමීමෙන් යම්කියි ප්‍රාර්ථනාවක් කලාත් ඒ දේ ඉෂේ සිද්ධ වෙන බවට සාධීකායක් මේ වනවාසි සික්ෂුන් වහන්සේගේ ජීවිත කථාව. මෙක ඉතා දිග දේශනාවක් කෙටියෙන් මෙහෙමයි.

සැරුපුත් මහ රහතන් වහන්සේගේ පියකුමා වංගන්ත බ්‍රාහ්මණ තුමා. එතුමාට ඉතා කිවිපූ යිනවතෙක්, බ්‍රාහ්මණ පස්වරයෙක් සිරියා ජයසේන කියලා. මෙතුමා පසු කාලයක අසරණ වුනා. එතුමාට කාන් කවුරුත් නැති වුනා. දිනක් සැරුපුත් මහ රහතන් වහන්සේ වැඩියා එතුමාට අනුග්‍රහ පිණිස ඒ නිවසට. දානයක් වහයෙන් පිළිගන්වන්ට යමක් නැති නිසා එතුමා සැගවුනා. දච් තුනක්ම මේ වගේ වැඩියා. මේ වැඩියේ දානය ලබාගන්නටම නොවෙයි. මෙතුමාට අනුග්‍රහයක් කරනු පිණිසයි. එතුමාට මහත් කුසලවිෂන්දියක් ඇති වුනා. අනේ අපේ සාරුපුත් ස්වාමීන් වහන්සේ මගේ නිවසට වැඩියා නේද, කට්‍රා හරි මේ ස්වාමීන් වහන්සේට පිරිනමන්නට යමක් ලැබේවා! කියලා කුසලවිෂන්දිය ඇති වුනා. ඇතැම් නැකත් දච්ක අකුරු කරවන දච්ක මෙතුමාට ලැබුණා ඉතා ප්‍රශ්නීත ක්ෂේරපායාස දානයක් සහ තවරියන් වස්තුයක්. අතට ලැබෙනකාට ම සිහිවුනේ පරිත්‍යාග වේතනාව. අද සාරුපුත් ස්වාමීන් වහන්සේ වැඩියාත් මට ලොකු පිනක්. සැබැවීන්ම සාරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ වැඩිය නිවසට. සිත ප්‍රාගෙන සන්තොෂයෙන් මේ ක්ෂේරපායාසය පිළිගන්වා වැළදෙවිව. නව රියන් වස්තුයද ප්‍රාග්කරල සිනේ පැතුමක් ඇතිකර ගත්තා. මේ සසර දුකින් මේද නිවන්සුව ලබනු පිණිස මේ උත්තම ස්වාමීන් වහන්සේ සමග මට මහඹදම් පුරන්ට ලැබේවා. මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ දායක ප්‍රවාහක මට උත්පත්තිය ලැබේවා. ස්වාමීන් වහන්සේ ලගම පැවැදිවෙලා මට හව තරණය කාට රහත් බෙධියෙන් නිවන් සුව ලබන්ට මට මේ පින හේතුවේවා, කියල පැතුමක් ඇතිකර ගත්ත. මේක නිස්සරණ සංක්ලේෂණාවක් මිනුම කෙනෙකුට දුකක් වේදනාවක් ආවාහම සැපය පතනව තමාට ඒක ලොකික සැපයක් වෙන්ට පුළුවන්. එතකාට තණ්හාව ඇතිවෙනව. ලෝකාත්තර සැපයක් හිතනකාට ඇතිවෙන්නේ තණ්හාව නොවෙයි. එතුමාට ඇතිවුනේ ධර්මවිෂන්දිය එතුමා බ්‍රාහ්මණ පස්වරයෙක් බැවින් ලොකික සම්පත්තිය ගැන හිත නැමුනේ නැ. සාරුපුත් මහ රහතන් වහන්සේගේ උපගාත්ත සසුන් පිළිවෙත් පිරිම ගැන අවබෝධයක් නිසා පැතුවා මෙය උන්වහනසේ වෙත පැවැදිවී නිවන්සුවය ලබන්ට මෙය හේතු වේවා කියල.

සැබැවීන්ම වැඩි දච්කක් ගියේ නැ. ඒ පිනේ මහිමෙන්ම මිගොස් සැවැන් නුවර සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේගේ උපස්ථියක දායක සිටු කුලයක උත්පත්තිය ලැබුවා. ඒ සිටු නිවසහි සිටු කුමාරිකාවකගේ කුලදුල් දරුවා වහයෙන් උපන්නා. පරිසන්ධිගත් දච්ම ඒ කුමාරිකාවගේ සිනේ පහළවුනේ අනේ සාරුපුත් මහරහතන්

වහන්සේට දානයක් දෙන්ට ලැබේවායි කියල. දරුවා උපදින්ට මත්තෙන්ම සාරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ සහ සගපිරිසට දන් පැන් පිළිගැන්වුවා. දරුවාගේ උත්පත්ති මංගල්දාය නිමිත්තෙන්, බත්කවන, අකුරු කියවන, කන් විදින දිනවලදී සාරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ පුමුඛ මහසංසයට දන්දෙන්ට පුළුවන් වුනා. හැබැයි මේ දරුවා ඉපදිලා අවුරුද්දක් ගිය තැනෙ, මේ දරුවා බොහෝ සම්පත් ඇති නිවසක උපන් බැවින් ලක්ෂයක් අගනා පලසක, වටිනා පොරෝනාවක සනත්පෙවලයි හිටියෙ. සාරුපුත් ස්වාමීන් පුමුඛ සංසය වැඩිමකරල ඉන්න වෙලාවේ දරුවා ලවා වන්දවන්ට වඩා ගත්තා. මේ දරුවා ඒ පලස ඔතාගෙන මාතාගෙන ගලවන්නට දුන්නේ නැ. ඒත් එය ගැලුවේව කොහොමද, වන්දනා කරන්ට සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ පැගට පාත්වෙනකාට කකුල බුරුල් කරල පාමුලට වැවෙන්න සැලැස්වුවා. ඒක ප්‍රජා කළා සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේට. ඒකයි මේ දරුවෙග පින. එය විධියට මහා ප්‍රණාන්ත්ත ඒවිතයක්. දෙම්විපියන්ට හිතක් පහළවුනා, මේ දරුවා මහා පින් ඇති දරුවෙක්, මේ දරුවා යමක් හිතවෙන් අපි ඒකට ඉඩදෙන්ට ඕනෑ කියලා. වයස හතෙදී මේ දරුව අම්මට තාත්තට වැදාලා කිවිව අම්මේ තාත්තේ මට සැරුපුත් මහ රහතන් වහන්සේ පැහැ උත්සවය සිද්ධවුනා. දින හතක්ම මේ දෙම්විපියන්ම සැවැන්සුවර මහා සංසයට දන් පැන් පිළිගැන්වුවා. අත්තිම දච් සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේන් කුඩා සාමණේරයන් වහන්සේන් පිණ්ඩිපාත වැඩියහම පිණ්ඩිපාත දාහක් ලැබුණා. ඔක්කොම සංසයට බෙදා දුන්නා. තවත් දච්ක සිත සැතුවේ හික්කුන් වහන්සේලා වෙවුලනවා. කියා සිරියා අනේ ස්වාමීන් වහන්ස ඔබලාට සිතලට පොරවන දේවල් නැදී. අනේ දරුව අපට නැතෙන ඒ වගේ දේවල්. ස්වාමීන් වහන්ස, මම ලබාදෙන්නම්. රේදී විටියක ගමන් කළා පිණ්ඩිපාතෙ එකම රේදී සාපුවකින් මේ කුඩා ස්වාමීන් වහන්සේට පැහැදිලා, දරු සෙනෙහසින් පළයේ දාහක් ප්‍රජා කළා. ඉතින් ඔක්කොම සංසයට බෙදා දුන්නා. මේ වගේ දිනපතා අර සිවලි මහරහතන් වහන්සේට වාග සම්පත් ලැබුණා. නමුත් මේ කුඩා සාමණේරයන් වහන්සේට හිතුන මම තේත්වනාරාමයේ සිටිනකාට මගේ නැදුහිතවතුන්ට බොහෝ පින්කම කරන්ට ලැබෙනව. නමුත් මගේ මහඹදම් පුරන්නට බාධාවක්. මම යන්න ඕනෑ අවසර අරගෙන ආරණ්‍ය සේනාසනයකට කියල හාවනා කර්මස්පානයක් ඉගෙන ගෙන, වන් පිළිවෙත් පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් ලබාගෙන සැරුපුත් මහරහතන්

වහන්සේගෙන් අවසර අරගෙන, බුද්ධ වන්දනාකාට ඇතම ඇත මහමුහුද පෙනෙන කැන ඇයිනා කන්දක ගල්ලෙනාක් සොයාගෙන වැඩිය.

පිරිසර ගම්මානයක පිණ්ඩාත වැඩියහම තලතුනා උපාසකයෙක්ට මේ කුඩා ස්වාමීන් වහන්සේ දකුල මහන් කරුණාවත් ඇතිවුනා. දුටුවන් මහපිනවන රුසපුවක් ඇති මේ කුඩා සාම්බෝරයන් වහන්සේගේ ද්රුගනයෙන් එතුමාට දරු සෙනෙහස පහළ වුනා. බොහෝම ගෞරවයෙන් වැදුල කිවිවා ස්වාමීනි!, මම මැව්චාප්පේක් කුපකරු දායකයෙක්, ස්වාමීන් වහන්සේට මත උපස්ථාන කරන්ට මිනි. ස්වාමීන් වහන්සේ දුන් වඩින්නේ කොහාටද? කියාගෙන සිටිය මම ගල්ලෙනාක් සොයාගෙන කැලුයකට යනව. වඩින්ට මම පෙන්වන්නම කියල ඒ ගල්ලෙනට එක්කරගෙන ගිහිල්ල ඔක්කාම පෙන්නුව. දිනපතා උදේ පාන්දර භාවනාවෙන් නැගිටල, වත්පිළිවෙත කරගෙන, පාතු සිවුරු අරගෙන ගම පිඩුසියා වැඩිවුනා. කවදාවත් බණපදයක් කියන්නේ නැ. “පුද්ධීහොතු දුක්කා මුවවතු” ඔව්වරයි කියන බණ පදය. තුන්මාසයක් ඇතුළත මේ කුඩා ස්වාමීන් වහන්සේ සවිකෙලෙස් නසා අර්හන්වයට පත්වුනා. සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ ඔය කාලේ ඇතුළත ස්වාමීන්වහන්සේ දැකින්ට යන්ට අවසර ඉල්ලුව. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අවසර ලැබුන්න නැ තුන්මාසය වස් අවසන් වන තුරු. තුන්මාසය ඉවර වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ තියම කළා දුන් හොඳයි සාරීපුත්‍රය ඒ ගමන වඩින්න. සාරීපුත්‍ර මහරහතන් වහන්සේ සමග ගමනට පිටත්වුනා හතුලිස් දහසක් හික්ෂුන් වහන්සේලා. මේ හත් අවුරුදු ස්වාමීන් වහන්සේ දැකින්ට හතුලිස් දාහක්. සරවයුයන් වහන්සේ පසුදා සැදියෙන් එතෙන්ට වැඩිය. අනේ මේ හතුලිස් දාහක් හික්ෂුන් වහන්සේලා පිරිසර ගම්මානයකට වැඩියහම, ස්වාමීන් වහන්සේලා ගෞරවයෙන් පිළිගෙන මණ්ඩිප ඉදිකරලා, නැවතුම් පහසුකම් සලස්වල, එදා රාත්‍රිය ධර්ම ගුවණය කළා. මේ කුඩා සාම්බෝරයන්ද එතෙන්ට වැඩිය. සැරුපුත් මහ රහතන් වහන්සේට ආරාධනයක් කළා අපට බණපදයක් අහන්නට ලැබෙන්ට කියල. සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ තියම කළා තිස්ස, මේ කුඩා ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ නම තිස්ස. තිස්සය! මේ පිරිසට බණක් දේශනා කරන්ටය. පිරිස කියා සිටියා අනේ ස්වාමීන් මේ කුඩා ස්වාමීන්වහන්සේ වෙහෙසන්ට එපා, උන්වහන්සේ බණ දුන්න කෙනෙක් නොවෙයි. උන්වහන්සේ කියන්නේ “පුද්ධී හොතු දුක්කා මුවවතු” ඔව්වරයි කියන්නේ. නැමත් සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේ දුන්නට කුඩා වුනාත් මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ ප්‍රය මහිමය. මොකද උන් බුද්ධ මූල්‍යලේල බණකියන්ට පුව්වන් ධර්මාවයෝධයක් තියෙනව. මොකද ඉහත බුද්ධ සායනවල මහණදම් පුරුල පුරුල තිපිටකධාරී වෙලා දියාන අහිඟාලෝහී වෙලා විද්‍යාගනා කුණ ලබල පාරමී මුදුන් පමණුවාගෙන ආප්‍ර උත්තමයෙක්. ඉතින් සැරුපුත් මහ රහතන්වහන්සේ මේ ඔක්කාම දුන්න තිසයි මෙය පැවරුවේ. අසා සිටිය “පුද්ධීහොතු දුක්කා මුවවතු” කියන වවන දෙක මාතාකා කරල බණක් කියන්ට අද එහෙමයි ස්වාමීනි, කියල හැන්දුවේ පටන්ගත්තම එලිවෙනකන් ධර්ම දේශනා කළා. මිනිස්සු වියම්ත වුනා. හැඳුයි කොටස් දෙකකට බෙදුනා. මෙව්වර බණ දුනාගත්තත් තුන් මාසයක් අප් දුන් දුන්න අපට බණපදයක් කිවිවේ නැතෙන, කර්කු පුද්ගලයෙක් කියල එක් කොටසක් අමනාප වුනා. කොටසක් කියා සිටියා මෙතරම් ගුණවත්ත ඇළුවන්ත ධර්මයෙක් පුත්තිලත්ති ගරුක උත්තමයෙකුට තේදී අප් දන්දේල මෙතෙක් කල් උපස්ථාන කළේ, මහා ප්‍රණා ලාභයක් කියල විශාල පිරිසක් එයින් පැහැදුනා.

ඉතින් පසු දා උදුසාන විශාල පිරිසක් එකතුවෙලා දන්පැන් පිළිගැන්වුවා. මේ කුඩා තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ පිණ්ඩාත වැඩිය තමන්ට ලැබුණු දානයෙන් සැරුපුත් මහරහතන් වහන්සේටත් අර සංසයාටත් දිල දුන් වැළුදුවා. සරවයුයන් වහන්සේත් ඒ දාන ගාලාවට වැඩිය. වළඳලා අවසානයේදී සරවයුයන් වහන්සේ පසුව වියේෂ ධර්මදේශනාවක් පැවැත්වුවා. විශාල පිරිසකට මාර්ගේල අධිගමනය පිද්ධවුනා. ඒපාට මේ කුඩා සාම්බෝරයන් වහන්සේ වැඩි ඉන්න ගල්ලෙනටත් වැඩිය. තිස්ස! මේ ගල්ලෙනෙහි ඉන්නකාට මොනවද හිතෙන්නේ. ස්වාමීනි! මම දුක්සසරේදී මේ කළුපලක්ෂයක දීර්ස කාලාන්තරයක් මගේම මැන ගරීර මේ ගල්ලෙන් තිකේෂේප කළ වාර අන්තරයි කියල. සාඩු! සාඩු! තිස්ස! එක එහෙමයි. තිස්ස! මේ මහමුද පේනකෙට මොකද සිතන්නෙ. ස්වාමීනි! මේ දික්සසරේදී දුකේදී ඇතුළු කදුල මේ මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියල මම හිතනව. සාඩු! සාඩු! තිස්ස එසේමයි තිස්ස! මේ වනාන්තරයේ සිටිනවිට මොකක්ද හිතෙන්නේ, ඇහෙන්තෙ මොකක්ද? ස්වාමීනි! මේ කැලුවේ සිංහයේ හඩනව, නාදකරනව. නාගයා තවත් තපුරු සතුන් නාදරණව. මම හිතනව මම ඉන්න ආරක්ෂා සේනාසනයක කියල වනසංඛා පහළ කරණවා. සාඩු! සාඩු! තිස්ස බොහෝම හොඳයි තිස්ස! දුන් අප් සැරුපුත්තුවරට වඩිනව. මේ නමත් වඩිනවද?

ස්වාමීන්! හාගුවතුන් වහන්ස මට නම් මෙහෙ බොහෝම විවේකයි. මගේ උපාධ්‍යායන්වහන්සේ මට අධිගාලුවෙක් පමණක් මම එන්නාම්. එහෙම නැත්තම මම මෙහි නවතින්නාම්. සාපු! සාපු! තිස්ස! ආරක්ෂා යේදී යේනායන ජීවිතය බොහෝම වාසනාවන්තයි, කියල බොහෝම සතුවුවෙලා සර්වයුදයන් වහන්සේ ආපහු වැඩිය.

දේශවනාරාමයට වැඩියායින් පස්සය හික්ෂුන් අතර කරාවක් ඇතිවුනා මේ තරම් සම්පත් තියෙන මේ තරම් ප්‍රාණා වාසනාවක් තියෙන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ කියල්ල අනුබුදුලා වනාස්තරයකට වෙලා, ගල්ලනකට වෙලා බොහෝම විවේක සුවයෙන් ගතකරණවා. මේක නම් හරි පුදුම දෙයක් කියල බොහෝ දෙනෙක් සාකච්ඡාවට පත්කළා. ඒ මොහෝත් සර්වයුදයන් වහන්සේ මේ දේශනය පැවැත්වුවා. මහණෙන්! ලාභ සත්කාර කිරීති ප්‍රසංග ලබමින් වැදුම් පිදුම් සංගුහ ලබමින් ජීවත්වීම එක පිළිවෙතක්. නමුත් තිවන් පිණිස යන මාර්ගය තවත් පිළිවෙතක්. ඒ නිසා මගේ ග්‍රාවකයා දූහවන්තව මේ කාරණ දකු හොඳින් තේරුම් අරගෙන මේ ලාභ සත්කාර කිරීති ප්‍රසංග ගැන ඇලෙන්තේ නැතිව, මූලාවෙන්නේ නැතිව, පැවැලෙන්නේ නැතිව, අතරම්. වෙන්තේ නැතිව, ධර්ම දායාදකළ, ධර්ම ගරුත්වයෙන් යුතුව, කාය විවේකය නම් වූ කිල සම්පදාවත්, විත්ත විවේකය නම් වූ සමාධි සම්පදාවත්, උපය විවේකය නම් වූ ප්‍රාය සම්පදාවත් මාර්ගල්ල නිර්වාණ ධාතුවත් සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා අප්‍රමාදව ප්‍රතිපත්ති පිරිය යුතුයි කියල අනුගාසනා කරමින් මේ දේශනාවෙන් ධර්මදේශනා කළා. බොහෝදෙනාට මාර්ගල්ල තිවන් සුව පිණිස වුනා.

දැන් අපි සලකා බලන්ට ඕනෑ අපේ සර්වයුදයන් වහන්සේගේ අනුගාසනා කියල්ලම සපුරුම මාර්ගල්ල තිවන් සුව පිණිසයි. ඒ මාර්ගල්ල තිවන් සුව ලබනතෙක්ම දිවියධම්ම වේදනීය පිණිසත්, මෙලොව සැප සම්පත් පිණිසත් අනුගාසනා කරනවා. ආය මේ සුගති සම්පත් පිණිසත් අනුගාසනා කරනවා. මේ ඉහලෝකාර්ථය කියන මෙලොව අර්ථය පිණිසත්, පරලෝකාර්ථය කියන මතු හවය පිළිබඳවත් අනුගාසනය කරනු ලබන්නේ නිර්වාණ ධාතුව සාක්ෂාත් කරගන්ට උපනිගුය ලබනු පිණිසයි. ඒක නිසා ඒ සර්වයුදයන් වහන්සේ ලොව පහළුවි වදාලේ ලෝවැසි ජනතාවට මේ කියන මොලොව අර්ථයයි, පරලොව අර්ථයයි දෙකම සාක්ෂාත් කරගෙන, එයින් නොනැවති වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයෙන් සිද්ධවන සාදකාලික නොනිමෙන ආලෝකයක් වන, නොනිමෙන සුවයක් වන, ගාන්ත තිවන්සුව සාක්ෂාත් කරදීම පිණිසයි. ඒ සර්වයුදයන්

වහන්සේගේ ගාසනය තමයි අපි මේ ඉන්නේ, අපි මේ දැන්දෙන්නේ, හාවනා කරන්නේ, ආගමික වත්පිළිවෙත් කරන්නේ. ඒ අපගේ සැම සිතුවිල්ලක්ම, සැම වවනයක්ම, සැම පියවරක්ම ඒ සර්වයුදයන් වහන්සේ දෙසු වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයෙන් ලබන ගාන්ත තිවන් සුවය පිණිසම වේවා! කියල අධිෂ්ඨාන කර ගනිමු. දත් තිවන් සුව සාක්ෂාත් කරගන්නා තුරු හවයක් පාසාම අපට තිර්වාණාවබෝධයට අවශ්‍යවන උපනිගුය සම්පත් දියුණු කරගන්ට ජාති ජාතින් වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා තබා ගනිමු.

අද මේ ද්වසේ විශාල පිරිසක් එකකාසු වෙලා පින්වත් ආරියරත්න මහතාගේ තිවස දාන ගාලාවක්, ධර්ම ගාලාවක් බවට පුමුණුවා ගෙනයි මේ සිරින්නේ. කවදත් මේ ආරියරත්න මහතාගේන් වන්ද ආරියරත්න මැතිණියගේන් ගුද්ධා සම්පත්තියෙන් තිතර නිතර හික්ෂුන් වහන්සේලා වැඩුම කරවා ගනිමින්, දත් පැන් පිළිගන්වමින්, එවැගේම කියලු පහසු විහරණ සලස්වාලමින්, උපසාන කරණ නිසා තවත් බොහෝ දෙනෙකුට ඊට අවකාශ සැලසෙනවා. තම තමන්ගේ සංකල්පනා සපුරාගෙන, එතුමාට තිවන් මග ආලේක කරගැනීමට අද මේ විශේෂයෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ, සෙන් පිරින්වලට සවන් දී ආයිරවාද ප්‍රාර්ථනාවක් ලැබේමයි. ඒ නිසා ඊට සුදුසු පිරිසක් දත් එකකාසු වී ඉන්නවා. අද සෙන්පිරිත් දෙසුම මේ පින්වතුන්ට පමණක් නොවයි මටන් ආයිරවාද පිණිසයි. ඒ කියන්නේ පසුහි ද්වසේ අපි බුරුමට තායිලන්තය ගිහින් ධර්ම වාරිකාවකට ගිහින් ඇලිල්ල දත් දින පහලෙවාවයි. ඉතින් දත් ආයෙමත් අද ද්වසේ විශේෂ ධර්ම වාරිකාවක් සඳහා දුර පළාතකට වසිනව. ලංකාවේ ඉදිල යනව නම් පැය පහලෙවාවක පමණ දිරිස ගමනක්. ඉතින් ඒ ගමන් වලට රත්තනුයේ ආයිරවාද අවකාශය ඇතිවයි. ඒ යන්නේ විනෝද ගමනක් නොවයි. ඒ යන්නේ ආමිසයක් බලාගෙන නොවයි. ධර්මයක් ප්‍රදානය කරලා, තමනුත් ධර්මයෙන් දියුණුවෙලා, තවත් බොහෝ දෙනාට ඒ දහම් සැපය බෙදාදිල, එය තුදෙක් අහිවෘත්තිය පිණිස වන පරිදෙන් මේ ප්‍රාර්ථනා කරන ආර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්ට ධර්මතාවක් සඳහායි, මේ ගමන් කරන්නේ. තමන්ගේ දායකත්වයෙන් ගමන් කරන මහින්ද හරදස් මැතිතුමාටන් ඒ ගමන සාර්ථක වීමට මේ සෙන් පිරිත් දේශනය උපනිගුය වෙනවා. ඒ නිසා අපට වර්ෂාපතනයෙන් කරදරයක් තුනෙන් කැළණි රජමහා විහාරයටත් පැමිණ බුද්ධ වන්දනාව පවත්වා දෙවියන් සහිත ලෝකයාට පින්පෙන් පමණුවල අපේ ගමන වාසනාවන්ත කරගන්ට අප බලාපොරොත්තු වෙනවා.

දැන් මේ අවස්ථාවේ ඉතා ගෞරව සහිතව මේ දානවස්තු සම්පාදනය කරගෙන පැමිණියා. බුද්ධ පූජා පැවත්වූවා. එකම සංසය වහන්සේ වුනත් අනන්ත ගුණ ඇති සංසරත්නය කියල හිතට නාගාගෙන මේ දානවස්තු පූජාකළා. ඒ වගේම වන්පිළිවෙත් පැවැත්වූවා. වන්ද්‍යාමාන කළා. සිලයක පිහිටියා. දැන් මේ බණ පදයකට සවන් දුන්නා. රීලගට සෙන් පිරින් දේශනයට සවන් දෙනව. මෙසේ තුන් දොරින් සිදුකරගන්නා ලද දාන, සිල, හාවනා කුසල සමඟාරය අප මේ සැනුසෙන ගෞතම බුද්ධ ගාසනය තොහැසි, තොපිරිසි, අවුරුදු පන්දාහක් පමණ කාලයක් ශ්‍රී ලංකා ධර්ණ කලයේ ද දියාන මාර්ගඹල ලැහින් පහළ කරවමින්, නිර්මලව නිරුපිතව පවතිවා! කියල අපි ප්‍රාර්ථනා කරනව. එසේම ගාසනාහාරඩාරී සංස පිතාවරයන් වහන්සේලා ප්‍රමුඛ මහා සංසරත්නය හිල, සමාධි, ප්‍රයා ගුණ පුරමින්, දියාන විපස්සනා මාර්ගඹල ලබමින්, සඳහම් ආලේශ්‍ය ලොවට බෙදාදෙනු පිණිස අප රස්කරගන්නා කුසලය ද ආයිරවාද පූජාවක් වේවා! කියල අපි මෙත්තී කරමු.

ආරියරත්න මහත්මයාගේ සහ වන්දා ආරියරත්න මහත්මියාගේ අභාවප්‍රාප්ත මවිපිය සහෝදර සහෝදරයන්ටත්, නැදි හිතවතුන්ටත්, පින්පැමිණවීම, නිවන් සුව පැනීම, සමාජක් දැන්සේක දිවාරාජ මණ්ඩලය මේ පින අනුමත්දන් වී දිවා එළුවරය සම්පත් මුදුන්පත් වී, සමුද්ධ ගාසනයට, බෙඳු ජනතාවට, මේ නිවසට, ලංකාද්වීපයට, මේ පින්වත් නැම දෙනාටම දේවංාරක්ෂාව සලසා දෙනවා! පැතු බෙදි වලින් නිවන්සුව අත්වේවා! සි මෙත්තියෙන් පින්පමුණුවමු. සියලු සත්වයේ තිදුක් වෙතවා! නිරෝහි වෙතවා! සුවපත් වෙතවා! තෙරුවන් සරණ යෙත්වා! නිවන්මග ගමන් කරත්වා! වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධයෙන් නිවන් සුව ලබත්වා! කියල මෙත්තියෙන් පින් පමුණුවමු.

බුදුසසුනේ විරෝධනය පතමින් සගරුවනට ආයුවරණ සැපබල යාන පිරිනමමින්, පාරම් දිර්ශයෙන් ආයිරවාද කරගත් මේ කුසලානුහාවයෙන් ද, බුද්ධාදී රත්නතුයේ ආනුහාවයේ බලයෙන් ද, දිවා මණ්ඩලයේ රෙකවරණයෙන් ද, කලුෂාණ මිතුයන්ගේ ආයිරවාද බලයෙන් ද, ඉතා ස්වල්ප වේලාවකින් පවත්වනු ලබන සත්‍ය ත්‍යාමය සෙන්පිරින් දේශනයට සවන්දෙනවා!

සැම දෙනාටම පින්පැමිණවීම .....
සෙන් පිරින් දේශනය .....
